

ЛУКА БИЧИГЕН СҮҮНЧИЛҮ ЖАР

1

¹Бисте болгон керектерди көп улус куучын эдип бичиирге чешкен. ²Бу керектерди туку бажынан ала бойы көргөн, Сөскө болуп иштеп жүрген улус биске база айдып берген эди. ³Онын учун, күндүлү Феофил, ончозын учы-бажынан ала быжулап шинжүлөйлө, мен де сеге бир аай тизип, бичип берейин деп шүүдим. ⁴Сеге үредип айткан сөстөр чындык болгонуны сени билзин деп турум.

Крестеечи Иоаннынгу туулатаны керегинде табыш

⁵Иудейлердин кааны Ирод тужында Захария деп абыс журтаган. Ол Авия абыстын бөлүгинен болгон. Ондо Аарон укту абакай болгон; ады-жолы Елисавета. ⁶Олор экилези Кудайдын алдында акту болгондор, Кайраканнын ончо жакылталарын бүдүрүп, жандаткан жангын тудуп, буспай тургандар. ⁷Же олардо бала-барка жок болгон: Елисавета бала таппас болуп бүткен; экилези жажай да берген улус.

⁸Бир күн Захариянын бөлүги абыстап жүретен ой жедип келерде, ол Кудайдын алдында мүргүп турган. ⁹Ого абыстардын жангыла Кайраканнын Өргөөзине кирип, фимиам өртөөр үлү келишкен. ¹⁰Фимиам өртөөр тужында тыштында көп улус мүргүп турган.

¹¹ Ого фимиам өртөгөн тагылдын он жанында Кайраканнын ангели турган бойы көрүнди. ¹² Захария оны көрөлө жүрексиреп, коркый берди. ¹³ Же ангел ого айтты:

– Коркыба, Захария: мүргүгенин угулды. Абакайын Елисавета сеге уул бала таап берер, оны Иоанн деп адаарын. ¹⁴ Уулын сеге кежик ле улу сүүнчи болор, онын туулганына көп улус сүүнер. ¹⁵ Кайракан алдында ол улу болор, аракы ла эзиртер суузын ичпес, Агару Тынды энезинин ичинде алынар. ¹⁶ Израильдин уулдарынын көбизин Кайраканга, олордын Кудайына, бурултар, ¹⁷ Кайраканнын ичкери алдынан Илиядый ок тынду ла күчтү барар, адалар жүрегин балдарына жандырайын деп, багынбастарды акту кижилер чилеп санандырайын деп, мынызыла Кайракан келерине калыкты белетейин деп.

¹⁸ – Мынын чынын канайып билетем? – деп, Захария ангелден сурады. – Мен карып калдым, абакайым да жажай берген кижиде.

¹⁹ Ангел каруу жандырды:

– Мен Кудайдын алдында турган Гавриил; сениле эрмектежерге, бу сүүнчилү жарды сеге жетирерге ийилгем. ²⁰ Сеге бу айтканым өйи жедип, бүтпей калбас. Же сен сөзиме бүтпедин, онын учун тилин тартылып калар, мынын чыны чыгар күн келгенче унчукпай жүрерин.

²¹ Бу өйдө улус Захарияны сакып, Өргөөдө не саадады болбогой деп, кайкажып турды. ²² Ол чыгып келди, же эрмектенип болбоды. Ого Өргөөдө көрүлте болгон деп, билип ийдилер. Улуска колыла имдеп, ол тил жок бойы артканча болды.

²³ Абыстап жүрген күндери түгенерде, ол жанып келди. ²⁴ Жаан удабай абакайы Елисавета барланып, беш ай жажынып, айдынып жүрген: ²⁵ «Улус аразында мен керегинде жүрген жаман эрмек-куучындарды токтодоп, бу күндерде Кайракан меге мыны этти».

Иисустын туулатаны керегинде табыш

²⁶ Елисаветанын барланганынан ала алтынчы айында Кудай Бойынын Гавриил деп ангелин Галилейдеги Назарет калага, ²⁷ Давид калдыгынын Иосиф деп кижизиле кол алыштырылган кыска ийди. Кыстын ады-жолы десе Мария болгон. ²⁸ Ангел ого кирип, айтты:

– Сүүн, Жакшылыкту! Кайракан сениле кожо!*

* Кезик жебрен түрбектерде кожумак бар: «Үй улус ортодо сен алкышту».

²⁹ Мария ангелди көрөлө, айткан сөзүн кайкап, бу мынайып эзендешкени не атасы болотон деп, санана берди. ³⁰ Ангел ого айтты:

– Коркыба, Мария! Сен Кудайдан жакшылык алдын. ³¹ Барланып, уул бала табарын, Оны Иисус деп адаарын. ³² Ол улу болор, Өрө Турганнын Уулы деп адалар. Кудай Кайракан Ого улу адазы Давидтин ширеезин берер, ³³ Ол Иаков калдыгын каан болуп үргүлжиге башкарап, Онын каандыгынын учы-куйузы жок болор.

³⁴ Же Мария ангелден сурады:

– Ол канайып болор? Мен өбөөнимле билишпес инем!

³⁵ Ангел ого каруу жандырып, айтты:

– Сеге Агару Тын түжер, сени Өрө Турганнын күчи көлөткө чилеп бүркеп ийер. Онын учун табатан балаң агару болор, Кудайдын Уулы деп адалар. ³⁶ Бат, бала таппас дешкен төрөөнниң Елисавета, ол до карыыр жөбинде барланып, алтынчы айга барып жат. Ол уул бала табар. ³⁷ Кудайдын сөзи бүтпей калбас.

³⁸ Мария:

– Мен Кайраканнын кулы эдим, сенин айтканынча болгой – деди.

Ангел жүре берди.

Мариянын Елисаветага жолыгын жүргени

³⁹ Бу күндөрдө Мария жолго көндүгип, туулык ороонго, Иудейдеги калага бачымдап барды. ⁴⁰ Захария-эшке келип, Елисаветала эзендешти. ⁴¹ Елисавета Мариянын эзендешкенин угарда, ичиндеги балазы кыймыктанды. Ол Агару Тынла толуп, ⁴² тын үнденип айтты:

– Үй улус ортодо сен алкышту! Карындап жүргөн балаңды Кайракан алкады! ⁴³ Мен кем ондый, меге Кайраканымнын энези келетен? ⁴⁴ Эзендешкен үнниң кулагыма угуларда, ичимдеги балам сүүнип секирди. ⁴⁵ Кайраканнын ого айтканынча болор деп бүткени, кежиктү.

Мариянын сарыны

⁴⁶ Мария айтты:

– Жулам менин Кайраканды улуркадат,
⁴⁷ тыным менин Аргадаачы Кудайыма сүүнет,
⁴⁸ Ол Бойынын кулы жобожыганын көргөни учун.
Бу өйдөн ала ончо үйелер
мени кежиктү деп айдар,
⁴⁹ күчтү Бойы меге улу керек эткени учун.

- Онын ады агару!
- ⁵⁰ Оны байлап, Онон айап жүрген улуска
үйеден үйеге быйаны једер.
- ⁵¹ Ол Бойынын колыла улу неме этти,
улуркактарды ончо санаазыла кожо тоскурып ийди.
- ⁵² Јагда отургандарды ширеезинен антарып,
базынчыкта жүргендерди көдүрди.
- ⁵³ Аштап жүргендерге јакшылык сыйлады,
байларды как куруга тайып ийди.
- ⁵⁴⁻⁵⁵ Ада-өбөкөлөриске: Авраамга ла онын калдыктарына
үргүлјиге быйаным јетирерим деп,
айдып салган сөзин Ол эске алынып,
Израильге – Бойынын кулына болужарга келди.
- ⁵⁶ Мария Елисавета-эште үч ай кире жүреле, јанып ийди.

Крестеечи Иоаннын туулганы

⁵⁷ Айы-күни једип, Елисавета уул бала тапты. ⁵⁸ Кайракан ого улу быйанын јетиргенин угала, айылдаштары ла төрөөндөри оныла кожо сүүнижип турдылар.

⁵⁹ Сегизинчи күнде баланы томдоорго* келгилеп, оны адазынын адыла Захария деп адаарга санандылар. ⁶⁰ Је энези:

– Јок, онын ады Иоанн болор – деди.

⁶¹ – Сенин угында ондый атту кижии јок! – дешкилеп, ⁶² уулын кем деп адаарга турганын, колло имдеп, адазынан сурадылар.

⁶³ Захария јалбак агаш сурап алала, «Онын ады Иоанн» деп бичиди. Ончолоры кайкашты. ⁶⁴ Бу тарый онын тили-оозы чечилип, Кудайды алкап, эрмектене берди. ⁶⁵ Айылдаштары сүрекей коркыды; кайкамчылу учурал керегинде куучын туулу Иудейге текши јайылды. ⁶⁶ Уккан улус ончозы оны көксине алынып, «Бу бала кем болгой не?» – дежип турдылар. Чындап та, Кайракан оныла кожо болгон.

Захариянын сарыны

⁶⁷ Иоаннын адазы Захария Агару Тынла толуп, јарчы болуп айда берди:

⁶⁸ – Кайраканга, Израиль Кудайына, баш болзын!

* Кору јерине кестирү эдерге.

- Ол Бойынын калыгына келип барган, ого толынты берген.
- ⁶⁹⁻⁷¹ Бойынын агару жебрен жарчылары ажыра
сөзүн берип, бойыс аргаданатан, – өштүлеристен,
бисти жаман көргөндөрдүн колынан аргадайтан
күчтү Аргадаачыны Ол
Давид кулынын калдыгынанг биске жайап берди.
- ⁷² Ол адаларыска быйан берерим,
Бойымнын агару керезимди
сананып жүрерим деп, сөзүн берген.
- ⁷³⁻⁷⁵ Өштүлөрдөнг бисти аргадаар болуп,
Ол улу адабыс Авраамга чертенген.
Онын эткениле, Онын алдында
агару ла чындык болорыс,
кемнен де жалтанбай, ончо күндеристинг туркунына
Ого жалчыланып жүрерис.
- ⁷⁶ Сен дезде, балам,
Өрө Турганнын жарчызы деп адаларын,
Кайраканга жолдор белетеерге,
Онын алдынанг келерин,
- ⁷⁷ кинчектери ташталганы ажыра
аргаданары керегинде
Онын калыгына билим берерин.
- ⁷⁸ Бисти сүүген ле биске быйанын берген Кудайыс
тенериден биске жарык тандак ийер –
- ⁷⁹ ол чыгып, карачкыда отурган,
өлүмнин көлөткөзинде жүрген ончо улусты
бойынын жарыгыла чалыдып ийер;
амыр-энчүге экелетен жолды
ол биске көргүзип берер.
- ⁸⁰ Бала дезде чыдап, тын-санаазы ойгорып, Израильге ачылар өйи
жеткенче, куба чөлдө жүрди.

2

Иисустын туулганы

¹Ол күндөрдө каган Август ончо жердеги улустын тын-тоозын алзын деп жакарган. ²Квириний Сирияны башкарып турарда, бу

баштапкы тооалыш болгон. ³Ончозы бичидерге, кажызы ла бойынын калазына бардылар.

⁴Иосиф Давид угынан, онын калдыгы болгон. Онын учун Галилейдеги Назарет каладан Иудейдеги Давидтин Вифлеем дейтен калазына барды. ⁵Оныла кожо кол алыштырган, барлу болгон Мария барды. ⁶Вифлеемде Мариянын бала табар ойи једип, ⁷тун уул бала тапты. Айылчы тјжер үйде ологорго јер табылбаган учун Оны чуулайла, өлөн салгышка салып койды.

⁸Ол јерде јаланда күдүчилер үүрлү койын коно каруулдап тургандар. ⁹Ологорго Кайраканнын ангели көрүнип, оморды Кайраканнын магынын јаркыны чалыдып ийди. Күдүчилер сүрекей коркыды. ¹⁰Је ангел ологорго:

– Коркыбагар! – деди. – Мен слерге Сүүнчилү Јар – ончо улуска улу сүүнчи экелип јадым. ¹¹Бүгүн Давид калазында слерге Аргадаачы туулды – Христос Кайракан! ¹²Бат слерге темдек: өлөн салгышта чуулу јаткан баланы көрөригер.

¹³Сақыбаган јанынан ангелге коштой тенгеринин көп черүлери көрүнип, Кудайды алкай бердилер:

¹⁴– Көк-тенериде Кудайга мак болзын, јерде амыр, улус ортодо Кудайдын јакшылыкту күүн-табы болзын!

¹⁵Ангелдер тенгери өрө чыга берерде, күдүчилер бой-бойларына айдышты:

– Вифлеемге барып, анда не болгонын, Кайраканнын биске айтканын көрөлик.

¹⁶Јылгырлап барала, Марияны, Иосифти ле өлөн салгышта јаткан баланы таап алдылар. ¹⁷Баланы көрөлө, Ол керегинде нени укканын куучындай бердилер. ¹⁸Күдүчилердин куучынын уккан улус ончолоры алан кайкажып турдылар. ¹⁹Мария дезе, бу сөстөрдү ончозын көксине алынып, чеберлеп турган.

²⁰Көргөни-укканы учун Кудайды алкап ла мактап, күдүчилер кайра бурулдылар: ончозы ангелдин айтканыла болгон.

²¹Сегис күннин бажында, баланы томдойтон ой једерде, Ол табылгалакта ангелдин адаганыла Ого Иисус деп ат бердилер.

Иисус Өргөдө

²²Моисейдин Јасагыла омордын арутанар күндери түгенерде, баланы Кайраканнын алдына тургузарга, Иерусалимге экелдилер.

²³Кайраканнын Јасагында анайда ла бичилген: *«Эр киндиктү болуп*

тун туулганнын кажызы ла Кайраканга молжолзын». ²⁴ Олор анайда ок Кайраканнын Јасагыла эки күүлечек эмезе күүленин эки балазын тайар учурлу болгон.

²⁵ Ол тушта Иерусалимде Симеон деп кижини журтаган. Ол акту, ак санаалу кижини болгон, Израильди Кудай аргадаар күнди сакып жүрген. Агару Тын онын бойында болгон. ²⁶ Кудай ийген Христосты көрбөйинчен өлбөзүн деп, ого Агару Тыннан күн-эртеде айдылып калган. ²⁷ Агару Тын Симеонды Өргөөгө эжелди. Кудайдын жангын жандаарга, ада-энези Иисус баланы алып келерде, ²⁸ Симеон Оны колго алып, Кудайды алкайла, айтты:

²⁹ – Кайракан! Бойыннын айтканынчга,
эм кулынды амырын алганча божодып јатканын бу.

³⁰ Менин көзим Сенин аргадажынды көрди.

³¹ Оны Сен ончо калыктар алдында белетеген:

³² кара јандуларга ачылтаны,
Израиль калыгынга мак берип турган јарыкты.

³³ Иосиф ле Мария бала керегинде айтканын кайкап уктылар.

³⁴⁻³⁵ Симеон оморды алкайла, Иисустын энезине, Марияга, айтты:

– Бу баладан улам Израильде көп улус јыгылар, көбизи өрө турар, сенин де јуланнан үлдү өдөр. Бу бала Кудайдын билдизи болор, Ого удур көп улус туруп чыгар, онызыла омор жүрекеринде алып жүрген санааларын ачар.

³⁶ Өргөөдө анайда ок Ханна јарчы болгон. Ол Асир укту, Фануилдин кызы болгон; бойы бош карып калган. Барган кижизиле јети јыл јуртайла, тул калган. ³⁷ Онон ло бери сегизен төрт јашка јеткенче тул жүрген. Өргөөдөн ырабай, түни-түжи мүргүп, орозо тудуп, Кудайга јалчыланган. ³⁸ Бу өйдө ол базып келеле, Кудайга алкыш јетирип, Кудай Иерусалимди јайымдаарын сакып жүрген ончо улуска бала керегинде айдып турды.

³⁹ Иосиф ле Мария Кайраканнын жангын жандайла, Галилейдеги Назарет калазына јанып келдилер. ⁴⁰ Бала дезе чыдап, күчи кирип, ойгорып турган. Кудайдын јакшылыгы Онын Бойында болгон.

⁴¹ Иисустын ада-энези јылдын сайын Иерусалимге Пасха байрамга барып туратан. ⁴² Ол он эки јашту болордо, омор јанжыкканыла Иерусалимге байрамдап бардылар. ⁴³ Байрамнын күндери божоордо, јанып ийдилер, Иисус дезе Иерусалимде артып калды. Ада-энези онызын билбей, ⁴⁴ Ол өскө улусла кожо келип јаткан деп бодогон. Күндик јерди өдөлө, төрөөндөрдин, көрүш-таныштардын

ортозынан бедирей бердилер. ⁴⁵Таппай салала, Оны бедиреп, Иерусалимге бурулдылар.

⁴⁶Иисусты үч күннин бажында Өргөддөн таптылар. Ол үредүчилердин айтканын угуп, сурактар берип, олардын ортозында отурган. ⁴⁷Уккан улус ончолоры Онын керсүзин ле карууларын кайкажып тургандар. ⁴⁸Ада-энези Оны көрөлө, алан кайкадылар, энези Ого айтты:

– Балам! Бу Сен кайттын, не онойдо кылындын? Адан да, мен де Сени бедиреп, ал-сагышка түштис.

⁴⁹– Мени не керек бедиредигер? – деп, Ол сурады. – Мен Адамнын айлында болотонымды билбедигер бе?

⁵⁰Je олор Онын айтканын ондободылар.

⁵¹Иисус ада-энезиле кожо барып, Назаретке келди, олорго сөсуккур жүрди. Энези десе Онын айткан сөстөрүн жүрегинде чеберлеп алып жүрди. ⁵²Иисус чыдап, ойгорып турды. Кудайдын да, улустын да Ого быйаны тыгып турган.

3

Крестеечи Иоаннын жарлыктаганы

¹Бу керек Тиверий каган Римди он бежинчи жыл башкарып жадарда болгон. Ол тушта Понтий Пилат Иудейде, Ирод десе Галилейде бийлеген, онын Филипп карындажы Итурейде ле Трахонитида тергееде, Лисаний десе Авилинейде бийлеген. ²Ханна ла Каиафа улу абыстар болордо, куба чөлдө Захариянын уулы Иоаннга Кудайдан сөс болгон. ³Ол Иордан-сууны сындай жерлерди эбирип, жарлыктап жүрген: «Кинчектеригер ташталзын деп, Кудайга баштанып, креске түжүгер!» ⁴Исаия жарчынын түрбегинде бичилгенинче:

«Куба чөлдө кыйгырганнын үни бу:

„Кайраканга жол белетегер, Онын жолдорун түс эдигер!

⁵ *Не ле кобы-жик толо берзин,
не ле туу ла төн жабызаны,
бурулчыктар, орык жолдор түзелзин!*

⁶ *Ол тужында Кудайдын аргадажын кажы ла кижги көрүп ийер“».*

⁷Креске түжерге келген улуска Иоанн айдып турган:

– Жыланнын ач-үрени! Кудайдын келер өйдөги чугулынан кыйыжар жолды слерге кем көргүзип берди? ⁸Чындаптан кинчегерди

алынып, Кудайга баштанганыгарды керекте көргүзигер! «Адабыс Авраам» – деп, ичигерде айдарга сананбагар! Айдып турум слерге: Кудай бу таштардан Авраамга балдарды жазап берер аргалу. ⁹ Малта да агаштардын тазылында жадыры: жакшы жиилек бүтпес агашты кезип, отко таштайтан.

¹⁰ – Бис нени эдетенис? – деп, улус сурап турарда, ¹¹ ологорго каруу жандырган:

– Эки чамчалу кижичамча жогына берзин. Аш-курсаку кижичамча анайда ок этсин.

¹² Креске түжерже албанчылар база келген.

– Үредүчи, бис нени эдетенис? – деп, ологор сурагандар.

¹³ Иоанн ологорго:

– Улустан артык неме некебегер – деген.

¹⁴ Анайып ок жуучылдар:

– Бис нени эдетенис? – деп сурагандар.

Ол айткан:

– Кемди де тарындырбагар, төгүндөп бурулабагар, ишжалыгарла болорзыныгар.

¹⁵ Сакылтада жүрген улус: «Шак бу кижичамча Христос болды ба?» – деп, ончозы ичинде Иоанн керегинде сананып турган. ¹⁶ Же Иоанн ончозына айткан:

– Мен слерди суула крестеп жадым. Же менен күчтүзи келедири, мен Онын өдүгинин буузын да чечерге турбазым. Ол слерди Агару Тынла, отло крестеер. ¹⁷ Онын күреги колында, Ол идиргенин арутап, буудайын алмарына урар, саламын десе, өчпөс отко таштап, өртөөр.

¹⁸ Иоанн улусты анайып ла көп өскө дө сөстөрлө бүдүндирип, Сүүнчилү Жар жарлап жүрген.

¹⁹ Төрт төчиннин бирүзин башкарган Ирод бойынын карындажынын абакайы Иродиаданы алганы учун, өскө дө жарабас кылыктары учун Иоанн оны бурулап турган. ²⁰ Ирод десе, база бир жарабас керек эдип, Иоаннды түрмөлөп койгон.

Иисустын креске түшкени

²¹ Улус ончозы креске түжүп турарда, Иисус база креске түжеле, мүргүп турарда, көк-тенери ачылып, ²² Агару Тын, эт-каннын кеберин алынып, күүле чилеп Онын үстине түжүп келди, тенериден үн угулды:

– Сен Менин сүүген Уулым, Сенде Менин жакшылыкту табым!

Иисустың ада-өбөкөлөри

²³ Иисус Кудайга жалчыланып баштаарда, одус жаш кирелү болгон. Оны улус Иосифтин уулы, Илийдин жеен уулы деп бодогон. ²⁴ Онын арткан ада-өбөкөлөри: Матфат, Левий, Мелхий, Ианнай, Иосиф, ²⁵ Маттафий, Амос, Наум, Еслим, Наггей, ²⁶ Мааф, Маттафий, Семей, Иосих, Иодай, ²⁷ Иоаннан, Рисай, Зоровавел, Салафиил, Нирий, ²⁸ Мелхий, Аддий, Косам, Елмодам, Ир, ²⁹ Иисус, Елиезер, Иорим, Матфат, Левий, ³⁰ Симеон, Иуда, Иосиф, Иоанам, Елиаким, ³¹ Мелеай, Меннай, Маттафай, Нафан, Давид, ³² Иессей, Овид, Вооз, Салы, Наассон, ³³ Аминадав, Админ, Арния, Есром, Фарес, Иуда, ³⁴ Иаков, Исаак, Авраам, Фарра, Нахор, ³⁵ Серух, Рагав, Фалек, Евер, Салы, ³⁶ Каинан, Арфаксад, Сим, Ной, Ламех, ³⁷ Мафусал, Енох, Иаред, Малелеил, Каинан, ³⁸ Енос, Сиф, Адам, Кудай.

4

Иисусты ченегени

¹ Иисус Агару Тын алынып, Иорданнан жанып келерде, Тын Оны куба чөлгө алып барды. ² Анда Ол төртөн күннинг туркунына көрмөскө ченетти, бу күндерде нени де жибеди, учында аштай берди. ³ Көрмөс Ого айтты:

– Сен Кудайдын Уулы болзон, бу ташка жакарып ий, калаш болло берзин.

⁴ Иисус каруу жандырып, айтты:

– *Кижн жангыс калаш жип тирү жүрер эмес** деп бичилген сөс бар.

⁵ Көрмөс Оны бийикке көдүрип, орчыланның ончо каандыктарын элес эттире көргүзип, ⁶ Ого айтты:

– Булардын ончозынын бажын билерин, магын Сеге берейин. Мынын ончозы меге берилген ине, кемге берейин дезем, берип жадым. ⁷ Анайдарда, меге бажырап болзон, ончозы Сенийи болор.

⁸ Иисус каруу жандырды:

– ******Бичилген сөс бар: *«Кудайың Кайраканга бажыр, жангыс Ого жалчылан».*

* Кезик жебрен түрбектерде кожумак бар: «је Кудайдын не ле сөзиле тирү жүрер...»

** Кезик жебрен түрбектерде: «Менен кезде тайыл, сатана!..»

⁹ Көрмөс Оны Иерусалимге апарып, Өргөөнүн канадына тургузала, айтты:

– Сен Кудайдын Уулы болзон, мыны төмөн калып ий. ¹⁰ Бичилген жок беди: «*Сени чеберлеп жүрзин деп, Бойынын ангелдерине жакарар.* ¹¹ *Будын ташка бүдүрилбезин деп, Сени кол бажына алып баргылаар*».

¹² Иисус каруу жандырды:

– *Кудайың Кайраканды ченебе* деп айдылган.

¹³ Ончо ченелтезин туузылтала, көрмөс бир кезекке Иисустан жүре берди.

Иисустын жарлыктаганы

¹⁴ Тыннан күч алынала, Иисус Галилейге бурулды. Ол керегинде табыш эбире жерлерге текши жайылды. ¹⁵ Олордын синагогаларында улус үретти, ончолоры Оны макка чыгарып турдылар.

¹⁶ Ол Назарет алтайына келди. Бойынын жаңынча суббот күнде синагогага кирип, Чийим кычырарга өрө турды. ¹⁷ Ого Исаия жарчынын түрбегин алып бердилер. Ол түрбекти жайа тудуп, мынайда бичилген жерди таап алды:

¹⁸ *«Кайраканнын Тыны – Менин Бойымда.*

*Ол Мени майлап,
түрени улуска Сүүнчилү Жар жетирзин деп,
олжого киргендерге жайым керегинде,
сокорлорго көстөри жарыйтаны керегинде
жарлазын деп ийген.*

Мени Ол базынчыкта жүргендерди божотсын,

¹⁹ *Кайраканнын быяанду жылы
једип келгенин жарлазын деп ийген».*

²⁰ Түрбекти түрүп, синагоганын жалчызына табыштырып, отура берди. Синагогадагылар ончолоры Онон көс албай турдылар.

²¹ Иисус олорго айдып баштады:

– Мында айдылган, слер уккан сөстөр бүгүн бүтти.

²² Ончолоры мынын чынын керелеп, Онын айткан жакшылык сөстөрүн кайкажып, «Бу Иосифтин уулы эмес беди?» – деп, сурап турдылар.

²³ Ол айтты:

– «Эмчи, бойынды бойың жас» деген кеп сөсти Меге айтпай кайдарыгар, «Бистинг укканыбысча, Капернаумда нени эткен

эдинг, мында, алтайында, база анайда эт» дешкейигер. ²⁴ Же чынын айдадым слерге: кандый да жарчыны алтайында жуутпай жадылар.

²⁵ База чынын айдып турум слерге: Илия тужында үч жыл алты ай тенери бөктөлип, ончо жерлерде ачана-торо болордо, Израильде көп тул үй улус болгон. ²⁶ Же Илия олордын кемизине де эмес, жаңыс Сидоннын жуугындагы Сарептада жаткан тул үй кижиге ийилген. ²⁷ Анайып ок Елисей жарчы тужында Израильде капкаш баалулу улус көп болгон, же Сириянын кижизи Нееманнанг өскө, олордын бирүзи де аруталбаган.

²⁸ Мыны угала, синагогадагылар ончозы аткыйлана берди. ²⁹ Тура жүгүришип, Оны каладан алып чыгала, жардан ийде салып ийерге, кала турган кырдын үстине апардылар. ³⁰ Же Ол көп улустын ортозынча өдүп, жүре берди.

Оору-жоболду улусты жасканы

³¹ Иисус Галилей калазы Капернаумга келип, суббот күнде улус үретти. ³² Онын үредүзин кайкап турдылар, ненин учун десе Онын айткан сөстөринде жан бар болгон.

³³ Синагогада кара желбиске туттурган, өзөк-буурында шилемирлү кижиге болгон. Байа кижиге тын кыйгыра берди:

³⁴ – Эй, Сенин бисте не керегин бар, Назаретте жерлү Иисус? Сен бисти өлтүрерге келдин бе? Кем болгонунгды билер турум, Сен – Кудайдын Агарузы!

³⁵ Же Иисус:

– Унчукпа, бу кижиден чык! – деп, кара желбиске жакарды.

Шилемир оору кижини улустын ортозына жыга басып, ого каршу жетирбей, өзөк-буурынан чыга берди. ³⁶ Ончолорунунг куды чыгып, бой-бойлорына айдыжып турдылар:

– Бу не сөс? Ондо жан ла күч бар, Ол кара желбистерге жакарып ийгенде, олар чыга бергилейт!

³⁷ Иисус керегинде табыш эбире жерлерге текши жайылды.

³⁸ Синагогадан чыгала, Ол Симон-эшке кирди. Симоннын кайын энези десе эди изип-күйүп, оорып жаткан. Ого болушсын деп сурадылар. ³⁹ Иисус ого энчейип, ооруга жакарып ийди. Ол жазылып, бу тарый өрө туруп, олорго жалчыланып жүрди.

⁴⁰ Күн бадып барадарда, жүзүн-жүүр оору-жоболду улусты Иисуска экелип турдылар. Ол кажызына ла колун салып алкап, жазып турды.

⁴¹ – Сен – Кудайдын Уулы! – деп кыйгырганча, анайда ок ши-лемирлер де көп улустан чыгып турдылар. Ол десе, Мен Христос болгонымды билип турганыгарды айтпагар – деп, ологго жака-рып турды.

⁴² Түш боло берерде, Ол чыгып, аалга јерге јүре берди. Көп улус Оны бедиреп барды. Табала, олордон барбазын деп, сурап турды-лар. ⁴³ Је Ол айтты:

– Кудайдын Каандыгынын Сүүнчилү Јарын Мен өскө дө јер-лерге жарлаар учурлу. Менин ийилген керегим ол.

⁴⁴ Анайып Ол Иудейдин синагогаларында јарлыктап јүрди.

5

Баштапкы үренчиктер

¹ Бир күн Иисус Геннисарет көлдин жаказында јүрерде, улус Ку-дайдын сөзин угарга, кыстальжып турган. ² Ол көлдө турган эки ке-мени көрүп ийди. Балыкчылар десе, кемелеринен чыгып, шүүнде-рин чайбап, јунуп тургандар. ³ Ол Симондыйы болгон бир кемеге отуруп, жараткан эмеш кезде јүссин деп сурады. Онон улусты кеме-ден үреде берди.

⁴ Үредип божойло, Симонго айтты:

– Көлдин терең деген јерине јүс, анда шүүндегер.

⁵ Симон Ого айтты:

– Үредүчи! Бис түниле иштенип, неме тутпадыс, је Сенин айт-канынча, шүүнди таштайын.

⁶ Шүүндегилеп, ума јок көп балык туттылар, керек десе шүүнде-ри јыртылып турды. ⁷ Келип болушсын деп, өскө кемелеги нөкөр-лөрине кол јангыдылар. Олор јүзүп келдилер. Кеменин экилезин балыкла толтырарда, кемелер чөнүп баштады. ⁸ Мыны көрөлө, Симон-Петр Иисустын алдына чөгөдөп, айтты:

– Менен кезде бар, Кайракан, мен кинчектү кижидим!

⁹ Олор туткан балыктын көбине Симоннын ла оныла кожо бол-гондордын коркыжы келген, ¹⁰ анайда ок Симоннын нөкөрлөри – Зеведей уулдары Иаков ло Иоаннын. Је Иисус Симонго:

– Коркыба, – деди, – бүгүннен ала улус тударын.

¹¹ Олор кемелерин јаратка чыгарып, бар-јогын артырып койоло, Оны ээчий бастылар.

Капкаш баалуу кижини јасканы

¹² Иисус бир калада јүрерде, бастыра бойы капкаш баалуу кижиге келди. Иисусты көрөлө, Онын алдына көнкөрө жыгылып, жалына берди:

– Кайракан, мени арутайын дезен, арутап ийерин!

¹³ Иисус колын сунуп, ого тийеле, айтты:

– Арутайын, ару бол.

Ол ло тарый капкаш баалу сойылып, түже берди. ¹⁴ Кижиге неме айтпазын деп, Иисус ого јакыды.

– Абыска барып көрүн – деди. – Аруталганын учун Моисейдин јакарганыла тайылга эт, улуска кере болзын.

¹⁵ Је Иисус керегинде табыш там јайылды, Онын айткан сөзин угарга, оору-јоболын јастыраарга, ума јок көп улус келип турды.

¹⁶ Ол дезе, аалга јерлерге барып, мүргүүр болды.

Курулып калган кижини јасканы

¹⁷ Бир күн Иисус үредип турарда, Галилейдин ле Иудейдин ончо јерлеринен, база Иерусалимнен келген фарисейлер ле јасакчылар анда ок отургандар. Иисуста Кайраканнын улусты јазар күчи болгон.

¹⁸ Бир кезик улус курулып калган кижини төжөккө салганча экелдилер. Оны үйге кийдирерге, Иисустын алдына салып берерге албаданып турдылар. ¹⁹ Улустын көбине үйге кирип болбой салала, онын үстине чыгып, тежик эделе, оныла оору кижини улустын ортозына, Иисустын чике алдына төжөгиле катай түжүрип ийдилер. ²⁰ Иисус олордын бүдүп турганын көрөлө, айтты:

– Кижиге, кинчектерин ташталып туру.

²¹ Бичикчилер ле фарисейлер бойлары ортодо табыштылар: «Кудайды мынайып јамандап турган бу не кижиге? Кинчекти Кудайдан өскө кем таштаар аргалу?»

²² Иисус олордын ичиндеги санаазын биллип, айтты:

– Слер не анайда сананып јадыгар? ²³ Не деп айдарга јенил: «Кинчектерин ташталып туру» – деерге бе, эмезе: «Тур, базып жүр» – деерге бе? ²⁴ Је Кижиге Уулында јер үстинде кинчектерди таштайтан јан барын слерди билзин деп, анайда айттым – дейле, курулып калганга баштанды: – Сеге айдадым: тур, төжөгинди алып, айлынга јан.

²⁵ Онызы ол бойынча олардын алдына туруп, јаткан төжөгин алып, Кудайды мактап, јана берди.

²⁶ Ончолоры алан кайкажып, Кудайды мактадылар. Коркып калган бойлоры, айдыжып турдылар:

– Бүгүн бис санг башка кайкамчылу немелер көрдибис!

Левийди кычырып алганы

²⁷ Мынын кийнинде Иисус чыгып, Левий деп албанчы калан јуур јеринде отурганын көрөлө,

– Мени ээчий бас! – деди.

²⁸ Онызы ончо немезин артырып койоло, өрө туруп, Оны ээчий басты.

²⁹ Левий айлында Ого јаан күндү-күрее этти. Анда олорло кожо кыйын отурган көп албанчылар ла өскө дө улус болгон. ³⁰ Фарисейлер ле бичикчилер дезе кимиректенип, Онын үренчиктерине айдып турдылар:

– Слер албанчыларла, кинчектүлерле кожо не керек ичип-јип јадыгар?

³¹ Иисус олорго айтты:

– Эмчини кадык улус эмес, оору улус керексиир. ³² Мен Кудайга баштансын деп, актуларды эмес, кинчектүлерди кычырарга келгем.

Орозо керегинде сурак

³³ Бичикчилер ле фарисейлер Иисуска айттылар:

– Иоаннын үренчиктери улам сайын орозо тудуп, мүргүп јат, фарисейлердийи база. Сенийи дезе ичип-јип јадылар.

³⁴ Иисус олорго айтты:

– Колту кожо жүргенде, тойчыларды орозолодып болороор бо?

³⁵ Је колтуны олордон айрып алар күндер келер, ол тушта, ол күндерде олор орозо тудар.

³⁶ Онон олорго укаа сөс айтты:

– Јангы кийимненг тилим кезип, эски кийимге јамабайтан. Анайткажын, јангы кийим де јыртылар, јангы јамачы эски кийимге де јарабас. ³⁷ Јангы аракыны эски тажуурга урбайтан. Анайткажын, јангы аракы тажуурды јара тебер, аракызы да төгүлер, тажууры да үрелер.

³⁸ Карын, јангы аракыны јангы тажуурга уратан. ³⁹ Эски аракыны ичкен кижии ол тарыйында јангызын ичпес, эскизи артык – деер.

6

Суббот күн керегинде сурак

¹Суббот күнде Иисус аш салган кырала базып бараткан. Үренчиктери мажакты үзүп, уужайла, жип тургандар. ²Фарисейлердин кезиги айдышты:

– Суббот күнде этпести не керек эдип турганыгар?

³Иисус каруу жандырды:

– Давид бойы да, кожо жүргендери де аштайла, нени эткен эди, кычырбаган бедигер? ⁴Ол Кудайдын байзыгына киреле, ыйык калашты бойы алып жиген, кожо жүргендерине де берген. Байагы калашты дезе абыстардан өскө кемнинг де жиир учуры жок болгон.

⁵Онон айтты:

– Кижини Уулы – суббот то күннинг бийи.

⁶База бир суббот күн Ол синагогага кирип, улус үретти. Анда онг колы кургап калган кижини болгон. ⁷Бичикчилер ле фарисейлер Иисусты бурулаар шылтак бедиреп, оны суббот күнде жаскай не деп, аяктап турдылар. ⁸Же Иисус олардын сагыжын билип, кургап калган колду кижиге айтты:

– Өрө туруп, улустын ортозына чык.

Байа кижини туруп, ичкери өтти. ⁹Иисус оларго айтты:

– Мен слерден сурап угайын: суббот күнде нени эдер керек? Жакшыны ба, эмезе жаманды ба? Кижининг жүрүмин аргадаар ба, эмезе кыйар ба?*

¹⁰Оларды ончозын аяктап, байагы кижиге:

– Колыңды сун – деди.

Ол сунды, колы су-кадык боло берди. ¹¹Бичикчилер ле фарисейлер калжуурып, Иисусты канайып ийели деп, шүүшкилеп турдылар.

Он эки апостолды талдап алганы

¹²Ол күндерде Иисус мүргүүйин деп кырга чыгып, түниле Кудайга мүргүген.

¹³Таң адарда, үренчиктерин Бойына кычырып алып, олардын ортозынан он эки кижини талдап, апостолдор деп адады. ¹⁴Олор:

* Кезик жебрен түрбектерде кожумак бар: «Олор унчукпай турдылар».

Симон, оны Петр деп адады, оның Андрей карындажы, Иаков ло Иоанн, Филипп ле Варфоломей; ¹⁵ Матфей ле Фома, Алфей уулы Иаков ло Зилот дейтен Симон; ¹⁶ Иаков уулы Иуда ла Иуда Искариот, сонгында садынып ийери ол болгон.

Кежик берип турган жакылталар

¹⁷ Иисус олорло кожо кырдан тўжўп, тўс жерге турды. Кўп ўренчиктери, база Иудей ичинен, Иерусалимнен, Тир ле Сидоннын талай жаказындагы жерлеринен камык улус кожо болгон. ¹⁸ Олор Иисусты угарга, оору-јоболынан жазыларга келгендер. Кара јелбистерге кыйнаткан бойлоры жазылып тургандар. ¹⁹ Ончолоры Ого тийип ийерге јўткўген, ненин учун дезе, Онон кўч чыгып, ончолорын жазып турган.

²⁰ Ол ўренчиктери јаар кўрўп, айтты:

– Тўренилер кежиктў:

Кудайдын Каандыгы слердийи.

²¹ Эмди аштап јўргендер кежиктў:

слер тойорыгар.

Эмди ыйлап јўргендер кежиктў:

слер каткыраыгар.

²² Кижиди Уулы учун улус слерди јаман кўрўп, айрып, айткылап, адыгарды јамандап турза, кежиктў болгоныгар ол. ²³ Ол кўнде сўўнигер, јыргагар, ненин учун дезе тенгеридеги кайралыгар улу! Олордын адалары јарчыларга анайып ок эдип јўрген эдилер.

²⁴ Слерге дезе, байларга, ачу-корон!

Слер једер коодыгарга јединип алганыгар.

²⁵ Эмди ўткўре тойу јўргендерге, ачу-корон!

Слер аштап торолорыгар.

Эмди каткырып јўргендерге, ачу-корон!

Слер ыйлап, сыктарыгар.

²⁶ Слерди ончо улус јакшылап айткажын, слерге ачу-корон! Олордын адалары тўгўн јарчыларга анайып ок эдип јўргендер.

²⁷ Је угуп турган слерге айдадым: ўштўлеригерди сўўп јўрўгер, слерди јаман кўргўндўргў јакшыгар јетирип јўрўгер; ²⁸ слерди кармаганларды алкап јўрўгер, слерди јамандагандар учун мўргўп јўрўгер. ²⁹ Јаагына тажыган кижиге база бир жаагынды тўгўп бер; катанчыгынды блаап јаткан кижиге чамчанды да аларга буудак ўтпе. ³⁰ Сенен сурап турган кажы ла кижиге – бер, сенийин алган

кижиден — кайра некебе. ³¹Слерге улус кандый болзын дезегер, бойыгар да ологго андый ок болугар. ³²Слерди сүүп тургандарды сүүп турган болзогор, слерге ненинг учун алкыш-бийан айдатан? Кинчектүлөр де оморды сүүп тургандарды сүүп жадылар. ³³Слерге якшызын јетирип тургандарга якшыгарды јетирип турган болзогор, ол учун слерге кандый алкыш-бийан? Кинчектүлөр де анайда эдип жадылар. ³⁴Ойто јандырып бергедий ижемјилү улуска төлүге берип турган болзогор, слерге кандый алкыш-бийан? Кинчектүлөр де кинчектүлөрге ордынча ойто аларым деп берип жадылар. ³⁵Је слер өштүлеригерди сүүп јүрүгер, кайра аларым деп сакубай, якшыгарды јетиригер, төлүге беригер. Ол тушта слерге улу кайрал болор, Öрө Турганнын уулдары болорыгар, ненинг учун дезе Ол якшызы јок то, јаман да улуска быйанзак. ³⁶Адагар улуска буурсак эди, слер де буурсак болугар.

³⁷Јаргылабагар, слерди де јаргылабас; бурулабагар, слерди де бурулабас; јаманды таштагар, слердийи де ташталар; ³⁸беригер, слерге де берилер: якшы кемле, тыктап, тепсеп, эдегеерге толо уруп бергилеер. Кандый кемјүле кемјиригер, анайып ла бойыгарга кемјилер.

³⁹Иисус ологго анайда ок укаа сөс айтты:

— Сокор сокорды јединип јүрер бе? Экилези орого түжер эмес пе? ⁴⁰Ўренчик үредүчизинен бийик болбос, је үренеле, үредүчизиндий ок болор.

⁴¹Карындажыннын көзиндеги тегенекти не көрүп жадын, бойыннын көзиндеги тоормошты дезе сеспейдинг бе? ⁴²Эмезе, көзиндеги тоормошты бойын көрбөй жадып, «Карындаш, көзиннен тегенекти чыгарып ийейин» — деп, канайып айдарын? Эки јүстү! Озо бойыннын көзиннен тоормошты чыгар, ол тушта карындажыннын көзинен тегенекти канайып чыгарарын көрүп аларын.

⁴³Јакшы агаштан јаман јиилек бүтпейтен, јаман агаштан јакшы јиилек бүтпейтен. ⁴⁴Не ле агашты бүткен јиилегинен таныттан. Смокваны тегенектен јуубайтан, виноградты тегенектү кырчыннан тербейтен. ⁴⁵Јакшы кижии јүрегинде јакшыны чеберлеген јеринен јакшызын алып чыгар; јаман кижии дезе јүрегинде јаманды чеберлеген јеринен јаманын алып чыгар. Кижининг јүреги неле толо, оозынан чыгары ол.

⁴⁶Слер, айтканымды этпес бойыгар, Мени «Кайракан! Кайракан!» деп не айдадыгар? ⁴⁷Меге келип, айткан сөзимди угуп, оны

бүдүрүп жүргөн кижиге кемге түнгейин слерге айдып берейин: ⁴⁸ ол тура туткан кижиге түнгей. Байа кижиге жерди теренжиде казып, туранын төзүн ташка салган. Чайык чыгып, турага табарган, же оны жайрадып болбогон, ненин учун дезе ол чынык тудулган. ⁴⁹ Сөзимди угарын угуп, оны бүдүрбегени, туразын төзөлгө жокко, жердин бойына туткан кижиге түнгей. Турага суу табарарда, ол бу тарый антарыла берген, байагы туранын жемирилгени коркышту болгон.

7

Жүс бажынын жалчызын жасканы

¹ Угуп турган улуска айдар сөзүн туузылтала, Иисус Капернаумга кирди. ² Жүс бажынын карузыган жалчызы ооруп, өлүп жаткан. ³ Ол Иисус керегинде угала, Оны келип, жалчызын жассын деп сурап, иудейлердин жаандарын ийди. ⁴ Олор Иисуска келип, сурап айттылар:

– Сен мыны ого эдеринге туруп жат: ⁵ ол калыгысты сүйүп жат, биске синагога тудуп берген.

⁶ Иисус олорло кожо барды. Ол жүс бажынын айлына жууктап келерде, онызы нажыларын ийип, айттырып ийди: «Кайракан, Бойынды жоботпо! Айлым ичине Сени кийдирерге турбас кижиге эдим. ⁷ Онын да учун Сега бойым барарга турбазым деп бодогом. Же сөс айт, жалчым жазылар. ⁸ Бажым билер бийлү де болзом, меге башкарткан черүчилдерим бар. Кажы бирүзин „бар“ дезем, барар; бирүзин „кел“ дезем, келер; жалчымды „оны эт“ дезем, эдер».

⁹ Иисус мыны угала, бу кижиге кайкады, кайра баштанып, кийинче келип жаткан улуска айтты:

– Айдып турум слерге: мынайда бүдүп турганды Израильден де таппадым.

¹⁰ Элчилер жанып келзе, жалчы жазылып калтыр.

Тул үй кижининг уулын тиргискени

¹¹ Мынын кийнинде Иисус Наин деп калага барды. Оныла кожо үренчиктери ле көп улус барып жаткан. ¹² Каланын каалгазына жууктап келерде, энезининг сок жангыс уулынын сөөгин чыгарып жаткандар. Үй кижиге дезе тул болгон, оныла кожо каладан көп улус барып

јаткан. ¹³Оны көрөлө, Кайракан ого буурсап, «Ыйлаба» — деди. ¹⁴Базып келеле, межикке колыла тийди. Апарып јаткан улус токтой түшти.

Иисус:

— Уулчак, айдып турум сеге: тур! — деди.

¹⁵Өлгөн кижии өңдөйип, отуруп алды, оноң эрмектене берди. Иисус оны энезине берип ийди.

¹⁶Ончо улус сүрекей коркып,

— Ортобыстан улу Јарчы чыкты, Кудай Бойынын калыгына келип барды! — дежип, Кудайды алкап турдылар.

¹⁷Иисус керегинде табыш Иудей ичине, оны эбире ончо јерлерге таркады.

Крестеечи Иоаннын сурагы

¹⁸Иоаннын үренчиктери көргөн-укканын ончозын ого айдып бердилер. ¹⁹Иоанн үренчиктеринин экүзин кычырып алып, «Келер дегени Сен бе, айса өскөни сакыйлы ба?» — деп сурап угарга, Иисуска ийди.

²⁰Олор Иисуска келип,

— «Келер дегени Сен бе, айса өскөни сакыйлы ба?» — деп, сурап угарга, бисти Крестеечи Иоанн Сеге ийди — дедилер.

²¹Бу өйдө Иисус көп улусты оорудан ла јоболдон, кара јелбистерден јазып, көп сокорлордын көзин јарыдып ийген. ²²Ол Иоаннын үренчиктерине айтты:

— Барып, көргөн-укканыгарды Иоаннга айдыгар: сокорлордын көзи јарыйт, аксактар базып жүргүлейт, капкаш баалулу улус аруталат, үскерлер угат, өлгөндөр тирилет, түренилерге Сүүнчилү Јар јарлалат. ²³Эренгистелбей Меге бүткен кижии кежиктү.

²⁴Иоаннын элчилери жүре берерде, Ол улуска Иоанн керегинде айда берди:

— Куба чөлгө нени көрөргө жүрдигер? Салкынга јайкаткан кулузынды ба? ²⁵Је нени көрөргө жүрдигер? Торко-мандык кийген кижини бе? Је јазалду јараш кийим кийгендер, сайрап јаткандар кааннын өргөзинде жүргилейт. ²⁶Нени көрөргө жүрдигер? Јарчыны ба? Эйе, айдып турум слерге: ол јарчыдан јаан. ²⁷Бу мынайда ол керегинде бичилген:

*«Бат, Сениң алдыннан ангелимди ийип јадым,
ол јолынды Сениң алдыннан белетеп койор».*

²⁸ Айдып турум слерге: үй кижиден туулгандар ортодо Иоаннан жааны жок, же Кудайдын Каандыгында кичү дегени, онон жаан. ²⁹ Уккан ончо улус, албанчылар да, Кудайдын чындыгын алынып, Иоаннга келип, креске түшкендер. ³⁰ Фарисейлер ле жасакчылар дезе, бойло-рында Кудайдын табын жектеп, Иоаннга барып креске түшпегендер.

³¹ Бу үйенин улузын кемге түндеп айдайын? Олор кемге түнгей? ³² Олор тепсенде отурып, мынайда кыйгырьжып турган балдарга түнгей: «Слерге сыбыскы тарткан эдибис, же слер бижелебедигер; слерге сыгыт сарын сарнаган эдибис, же слер ыйлабадыгар». ³³ Крестеечи Иоанн келип, курсак жибесте, аракы ичпесте, «Онын өзök-буурында шилемир бар» – дейдигер. ³⁴ Кижин Уулы келди, жиирин жиди, ичерин ичти. «Көргүлегер, курсакчыл ла аракызак кижин бу, албанчылардын ла кинчектүлөрдүн нажызы ол» – дейдигер. ³⁵ Же Ойгорлык Ойгорлыктын ончо керектериле акталган.

Төлөттирбеген төлү керегинде

³⁶ Фарисейлердин бирүзи Иисусты бойыла кожо курсак жизин деп сураган. Ол фарисей-эшке кирип, кыйын отурып алган. ³⁷ Же бат, ол каланын үй кижизи, кинчектү бойы, Онын фарисей-эште отурганын угала, жараш жытту майлу ак балкаштан эткен жыракы экелди. ³⁸ Онын кийинине, буды жанына туруп, ыйлап, Онын будын көзинин жажыла жунуп, чачыла арчып, окшоп, жараш жытту майла майлап турды.

³⁹ Мыны көрөлө, Оны айлына кычырган фарисей ичинде айдынды: «Ол жарчы болгон болзо, Ого кем, кандый үй кижин тийип турганын билер эди, ол кинчектү үй кижин ине». ⁴⁰ Же Иисус ого айтты:

– Симон! Мен сеге бир неме айдарга турум.

Ол:

– Айт, Үредүчи – деди.

⁴¹ Иисус айтты:

– Төлүге береечиге эки кижин төлүлү болгон: бирүзи – беш жүс динарий, экинчиси – бежен. ⁴² Же олордын төлөөр акказы жок болордо, ол экилезин төлөттирбеген. Анайдарда, олордын кажызы оны артык сүүр?

⁴³ – Мен бодозом, көбин төлөттирбегени – деп, Симон каруу жандырды.

Иисус:

– Сен чын сананып жадын – деди. ⁴⁴ Онон үй кижиге бурулып, Симонго айтты: – Бу үй кижини көрүп турун ба? Мен сенин

айлынга келдим, сен будым јунар суу бербединг. Ол дезе, көзинин јажыла будымды јунуп, чачыла арчыды. ⁴⁵ Сен Мени окшободынг, ол дезе Мен келгеннен бери будымды окшоп божободы. ⁴⁶ Сен бажымды майлабадынг, ол дезе будымды јараш јытту майла сүркүштеди. ⁴⁷ Онын учун айдып турум сеге: ол көп сүүген учун, онын көп кинчектери ташталып туру. Кемнинг ас кинчеги ташталза, онын сүүри де ас.

⁴⁸ Онон үй кижиге:

– Кинчектеринг ташталып туру – деди.

⁴⁹ Иисусла кожо кыйын отурган улус: «Кинчекти де таштайтан бу кем андый?» – деп, ичинде айдынып турдылар. ⁵⁰ Је Ол үй кижиге айтты:

– Бүдүп турганынг сени аргадап алды. Амырынг алып, јүре бер.

8

¹ Мынын кийнинде Иисус Кудайдынг Каандыгынын Сүүнчилү Јарын јарлап, калалар ла јурттар сайын јүрди. Оныла кожо он эки үренчик, ² кара јелбистерден ле оору-јоболдон Ол јаскан бир кезик үй улус јүргендер: өзөк-буурынаг јети шилемир чыккан Магдалина дейтен Мария; ³ Иродтын айлы-јуртын башкарган Хузанынг абакайы Иоанна, база Сусанна ла өскө дө көп улус. Олор Иисуска ла үренчиктерге бары-јогыла болужып тургандар.

Аш үрендеечи керегинде

⁴ Көп улус јуулыжып, ончо калалардан Иисуска келгилеп турарда, Ол укаа сөс айтты:

⁵ – Аш үрендеечи бойынын үренин үрендеерге чыккан. Ол үрендеп турарда, үренин кезиги јол куйнуна түшкен. Оны тепсеп койгондор, тенеринин куштары чокып койгон. ⁶ Кезиги ташту јерге түшкен. Кылгазы өзүп, чык јокко кургап калган. ⁷ Кезиги тегенектү јерге түшкен. Тегенек өзүп, оны туй базып койгон. ⁸ Кезиги дезе јакшы јерге түшкен. Өскүлен болуп, үрендегенине көрө јүс катап көп түжүм берген.

Айдып божойло, үнин бийиктедип: «Кулакту кижиге уксын!» – деди.

⁹ Үренчиктери бу укаа сөстинг учурын сурадылар. ¹⁰ Ол айтты:

– Слерге Кудайдын Каандыгынын жажыттарын билери берилген, өскө улуска десе укаалап айдатан – *олор көрзө дө, көрбөй, укса да, айлабай жадылар.*

¹¹ Бу укаа сөстин учуры мындый: үрен – ол Кудайдын сөзи. ¹² Жол куйнуна түшкени – сөсти угуп тургандары. Олор бүдүп, аргадалбазын деп, олорго сонгында көрмөс келип, жүректеринен сөсти алып барат. ¹³ Ташту жерге түшкени – ол сөсти угала, сүүнип көксине алынган улус. Же олор, тазыл жок бойлоры, кыска ойгө бүдүп, ченелте болгондо, жана түшкилейт. ¹⁴ Тегенектү жерге түшкени – ол сөсти уккан улус. Же жадынды кичеейтени, жөөжөгө тартылатаны, сайрап жүрери олорды туй базып койот, олор өзүм алынып болбойт. ¹⁵ Жакшы жерге түшкени – ол сөсти угала, быйанду ла ару жүрегинде чеберлеп алып жүрген улус. Чыдамкай болгондо, олор түжүм берет*.

¹⁶ Жарыткышты камысканда, оны аяк-казанла бүркебейтен эмезе орыннын алдына тургуспайтан. Карын, үйге кирген улус жарыкты көрзин деп, неменин үстине тургузатан. ¹⁷ Жаргалбай калар жажыт жок, жарлалбай, тыштына чыкпай калар туйук неме жок. ¹⁸ Анайдарда, канайда угуп турганыгарды аярыгар. Кемде бар, ого берилер, кемде десе жок, онын бар деп сананганы да айрылар.

Иисустын энези ле карындаштары

¹⁹ Иисуска энези ле карындаштары келди, же улустын көбине Ого жууктап болбой салдылар.

²⁰ – Энен ле карындаштарын Сени көрөргө, тышкары тургулары – деп, Ого жетирдилер.

²¹ Ол айтты:

– Кудайдын сөзин угуп, Онын сөзинче кылынып жүргендер – Менин энем ле карындаштарым ол.

Жотконды сыныктырганы

²² Бир күн Иисус үренчиктериле кожо кемеге отуруп, «Көлдин ол жанына кечели» – деди. Олор жүзүп ийдилер. ²³ Жүскилеп барадарда, Ол уйуктап калды. Кенетийин көлгө куйун түшти, кемеге суу кирип, олор жеткерде болдылар. ²⁴ Базып келип, Оны ойгозып, айттылар:

– Жааныбыс! Жааныбыс! Чөңүп барадырыс!

* Кезик жебрен түрбектерде кожумак бар: «Иисус анайда айдала, тын үнденип, „Кулакту кижин уксун!“ – деди».

Ол өрө туруп, салкынга ла толкуга жакарып ийерде, озор токтоп, тымый берди.

²⁵ – Слердин бүдүп турганыгар кайда? – деп, Ол үренчиктеринен сурады.

Коркып, кайкап калган үренчиктер бой-бойларына айдыжып турдылар:

– Салкынга да, сууга да жакарганда, озор Ого уккур болуп турганда, бу кем болотон?

Шилемирге туттурган кижини јасканы

²⁶ Озор Галилейдин одожындагы Гадара ороонына кечип чыктылар. ²⁷ Иисус јаратка чыгып келерде, Ого каланын бир кижизи туштады. Ол шилемирге туттурган кизи болгон, тапту узак ойгө кийим кийбеген, айылда эмес, сөөк салар куй-ташгарда јаткан. ²⁸ Иисусты көрөлө, ол кийгырып, Онын алдына јыгылып, јаан үнденип, айтты:

– Иисус, Өрө турган Кудайдын Уулы, мени кайдайын деп турун? Сени јайнап турум: мени кыйнаба!

²⁹ Ол мынайып айткан, ненин учун дезе, бу кижиден чыксын деп, Иисус кара јелбиске жакарып ийген. Кара јелбис оны узак ойгө кыйнап келген. Оны корулап, кынјылап, кижендеп те турза, је ол күлүни үзүп, шилемирге сүрдүрип, аалга јерлерде јүрген.

³⁰ Иисус онын адын сураарда, ол: «Түмен черү» – деди, ненин учун дезе онын өзөк-буурына көп шилемирлер кирген. ³¹ Таамынын түбине түжүгер дебезин деп, озор јалына бердилер.

³² Анда ок кырда көп үөр чочколор одордо јүргүлеген. Шилемирлер озордын өзөк-буурына барып кирерге, Иисустан јөп сурадылар. Ол јөбин берди. ³³ Шилемирлер кижиден чыгып, чочколордын өзөк-буурына барып кирдилер. Үөр кажаттан көлгө калып, чөнгө берди.

³⁴ Күдүчилер не болгонын көрөлө, сыр-јүгүрикте барып, каладагы ла јуртгардагы улуска айттылар. ³⁵ Улус не болгонын көрөргө чыктылар. Иисуска келип көрзө, өзөк-буурынан шилемирлер чыккан байагы бир кизи кийим-тудумду, санаазы ордында, Иисустын будынын јанында отурды. Озордын коркыжы келди.

³⁶ Көргөн улус дезе шилемирлү кизи канайда аргадалганын озорго айдып бердилер. ³⁷ Гадараны эбире јаткан улус ончозы сүрекей коркыганына Иисусты озордон јүре берзин деп сурадылар.

Ол кемеге отуруп, кайра жүзүп ийди. ³⁸ Өзөк-буурынан шилемирлер чыккан кижиге дезе кожо барарга суранган. Же Иисус оны божодып, айткан:

³⁹ – Айлы-журтыңа жанып, Кудай сеге нени эткенин айдып бар.

Онызы барып, Иисус ого кандый көпти эткенин кала ичине жарлап жүрди.

***Оору үй кижини жасканы
ла кызыкты тиргискени***

⁴⁰ Иисус буруларда, улус Оны жуудып алды, ненин учун дезе Оны ончозы сакып турган. ⁴¹ Же бат, синагоганын жааны Иаир деп кижиге келди. Ол Иисустун будынын алдына жыгылып, Оны айлыма кир деп, жайнап сурай берди, ⁴² ненин учун дезе онын он эки жаш кирелүү кара жангыс кызычагы божоп жаткан. Иисус барып жандарда, улус Оны кыстап турды.

⁴³ Улустун ортозында эди-канынан он эки жыл кан келип, шыралап жүргөн үй кижиге болгон. Ол эмчилерди керип, ар-жөөжөзүн короткон, же оны кем де жазып болбогон. ⁴⁴ Же бат, байагы үй кижиге Иисустун кийинен базып келип, Онын кийиминин эдегине тийип ийди. Бу тарый кан келери токтой берди.

⁴⁵ – Меге кемигер тийди? – деп, Иисус сурады.

Ончолоры тийбедис дешкилеп турарда, Петр ла Иисусла кожо жүргендер айдышты:

– Үредүчи, улус Сени курчай туруп, кыстап жат. Айдарда, Меге кемигер тийди деп, незин сурайдың?

⁴⁶ Же Иисус:

– Меге кем де тийген, – деди, – Менен күч чыкканын сестим.

⁴⁷ Үй кижиге жажырып болбогону билип, тыркыражып базып келеле, Онын алдына жыгылды, Ого не керектүү тийгенин, канайып ол тарыйынча жазылганын ончо улус алдында Ого айдып берди.

⁴⁸ Иисус ого:

– Кызым, бүдүп турганын сени аргадап алды. Амырын алып, жүре бер – деди.

⁴⁹ Ол мынайда айдып турганча, синагоганын жаанынан бир кижиге келип,

– Кызычагың жада калды, Үредүчини жоботпо – деди.

⁵⁰ Же Иисус мыны угала, Иаирге айтты:

– Коркыба, жангыс бүт, ол аргадалар.

⁵¹ Үйге келеле, Петрдан, Иаков ло Иоаннанг, база кызычактын ада-энезинен өскө кижидирбеди. ⁵² Ончо улус ый-сыгытта болгон. Же Ол айтты:

– Ыйлабагар, ол өлбөгөн, уйуктап жат.

⁵³ Ол өлүп калганын билип, Иисусты шооттылар. ⁵⁴ Иисус дезе, оны колынан тудуп, үнин бийиктедип, айтты:

– Кызычак, тур!

⁵⁵ Онызы тыны ойто кирип, ол бойынча туруп келди. Иисус оны азыразын деди. ⁵⁶ Онын ада-энези аланг кайкадылар. Иисус дезе, не болгонын улуска айтпазын деп, ологго жакарды.

9

Он экүни ийгени

¹ Иисус он экүни алдырып, ологго ончо шилемирлердин бажын билер, оору-жоболды жазар күч ле жан берди. ² Кудайдын Каандыгы керегинде жарлазын, оору улусты жассын деп, оморды ийип, ³ айтты:

– Жолго неме албагар: тайак та, баштык та, калаш та, акча да; артык кийим алып жүрбегер. ⁴ Кажы бир айылга түшсегер, анда артып, оноортынан жолго атаныгар. ⁵ Слерди кайда жуутпаза, ол каладан барып жада, ологго удур кере эдип, будыгардан тоозынды кактагар.

⁶ Олор барып, журттарды эбирип, кайда ла Сүүнчилү Жар жарлап, оору улусты жазып жүрдилер.

⁷ Төрт төчиннин бирүзин башкарган Ирод Иисустын нени эдип жүргенин ончозын угала, аланг кайкады, ненин учун дезе кезиктери: «Бу Иоанн, ол тирилген», ⁸ кажылары: «Илия келген», өскөлөри: «Жебрен жарчылардын бирүзи тирилген» – дешкен. ⁹ Же Ирод айткан: «Иоаннын бажын мен кезе чаап койгом. Бу мындый кайкамчылу керектерди кем эдет болбогой?» Иродтын Оны көрөр күүни келип турган.

Беш мун кижини тойдырганы

¹⁰ Апостолдор жанып келеле, нени эткендерин Иисуска айдып бердилер. Иисус оморды жангыс бойлорын алганча, Вифсаида дейтен кала жаар жүре берди. ¹¹ Же улус билип, ээчий барды. Иисус оморды жуудып алып, оморло Кудайдын Каандыгы керегинде эрмектешти, эмдеерин керексиген улусты жасты.

¹²Эңир кирип бараткан. Он экү Ого базып келип, айттылар:
– Улусты божот, олар эбире јаткан јурттарга барып, конор-тү-
неер јер ле јиир курсак таап алзын, бу дезе аалга јер эди.

¹³Је Ол:

– Слер оморды азырагар – деди.

– Бисте беш болчок калаштан ла эки болчок балыктан өскө
неме јок – деп, үренчиктер каруу јандырды. – Айса барып, бу
улустын ончозына курсак садып алалы ба?

¹⁴Анда беш мун кире кижии болгон.

– Улусты беженнен јергелей отургызыгар – деп, Иисус оморго
јакыды.

¹⁵Анайда эдип, ончолорын отургызып ийдилер.

¹⁶Иисус дезе, беш болчок калашты ла эки болчок балыкты
алып, тенери өрө көрөлө, алкады, оморды сындырала, улуска үле-
зин деп, үренчиктерге берди. ¹⁷Ончозы јиди, тойды. Јигеннин
арткан-калганын он эки каламага јууп алдылар.

Иисус кем?

¹⁸Бир катап Иисус јангыскандыра мүргүп турарда, Ого үренчик-
тери келди. Иисус омордон сурады:

– Улус Мени кем дешкилейт?

¹⁹Омор каруу јандырдылар:

– Сени Крестеечи Иоанн дежет, кезиктери Илия, кезиктери
дезе јебрен јарчылардын бирүзи тирилген дешкилейт.

²⁰Ол сурады:

– Слер Мени кем дейдигер?

Петр:

– Сен – Кудайдын Христозы – деди.

²¹Је Ол мыны кижиге айтпазын деп, кату јакарала, ²²айтты:

– Кижии Уулы көп кыйналар учурлу, јаандар, улу абыстар ла би-
чикчилер Оны јектеп койор, Оны өлтүргилеп койор, үчинчи күн-
де дезе Ол тирилер учурлу.

²³Онон ончолорына айтты:

– Мени ээчий барайын дегенигер, бойынан бойы мойноп, бо-
йынын кере тартыратан агажын кажы ла күн алганча, Мени ээчий
барзын. ²⁴Јүрүмин аргадайын дегени, онызын јылыитар. Меге бо-
луп јүрүмин јылыйтканы дезе, онызын аргадап алар. ²⁵Јер-теле-
кейде не бардын ончозын табала, је бойын бойы өлтүрип эмезе

бойын жылытып салза, кижиге не туза? ²⁶ Кем Мененг, Менин айткан сөзимнен уйалар болзо, Кижиге Уулы Бойынын, Аданын ла агару ангелдердин магын алганча келгежин, ол кижиден уйалар. ²⁷ Чынын айдадым слерге: мында тургандардын кезиги Кудайдын Каандыгын көрбөйинче өлбөс.

Иисустың кубулганы

²⁸ Мынайда айтканның кийинде, сегис күннинг бажында Иисус Петрды, Иоанн ла Иаковты алганча, мүргүүрге кырга чыкты. ²⁹ Ол мүргүп турарда, чырайы кубулды, кийими агарып, мызылдай берди. ³⁰ Же бат, Оныла эки эр эрмектешип турды. Олор Моисей ле Илия болгондор. ³¹ Тенеринин магыла жаркындалганча келип, олор Иисустың Иерусалимде бүдүретен керектеринин учын куучындажып тургандар.

³² Петр ла оныла кожо болгон улус десе уйкуга жыга бастырып койгондор. Же ойгонып келеле, Онын магынын жаркынын, Ого коштой эки эр турганын көрүп ийдилер. ³³ Байагы улус барарга жардарда, Петр Иисуска айтты:

– Үредүчи, биске мында макалу! Үч чадыр тудалы: бирүзин Сеге, бирүзин Моисейге, бирүзин десе – Илияга.

Нени айдып турганын ол бойы да билбес болгон.

³⁴ Айдып турганча, булут чыгып, оларды көлөткөлөп ийди. Булутка кирген бойлоры, коркый бердилер. ³⁵ Булуттан үн угулды:

– Бу Менин Уулым, Менин талдап алганым. Оны угугар!

³⁶ Үн угулбай барарда, Иисус ойто жагыскан артты. Үренчиктер мыны жажытта тудуп, нени көргөндөрүн ол күндөрдө кемге де айтпадылар.

Кара желбиске туттурган уулчакты жасканы

³⁷ Эртезинде олар кырдан түшкүлөп келерде, Иисусты көп улус уткып чыкты. ³⁸ Кенетийин улус ортодон бир кижиге:

– Үредүчи! – деп, кыйгырып ийди. – Сени жайнап, сурап турум, менин уулымды келип көр! Ол менин сок жагыс уулым болор!

³⁹ Желбис оны туткактаганда, ол кенетийин кыйгырып баштайт, тытпактадып, оозынан көбүк ажынып турат. Оны чек кыйнайла, жүк арайдан айрылат. ⁴⁰ Желбисти чыгара сүрүгөр деп, үренчиктеринди айбылагам, же олар болуп албады.

⁴¹ Иисус:

– Э-э, бүтпес, балыр үйе! – деди. – Слерге кожо канчазын жүрейин? Слерге канчазын чыдажайын? Уулыңды бери экел!

⁴² Онызы келип жатканча, шилемир оны жерге жыга базып, калтырада берди. Же Иисус кара желбиске жакарып, уулчакты жазала, адазына берип ийди. ⁴³ Кудайдын күчин ончолоры кайкажып турдылар.

Ончо улус Иисустын эдип жүргенин кайкажып турарда, Ол Бойынын үренчиктерине айтты:

⁴⁴ – Айтканымды лаптап угугар: Кижиге Уулы кижилердин колына берилер.

⁴⁵ Же олор бу сөстөрдү аайлабадылар, олорго бу сөстөр туйук болуп, онын учурын ондободылар. Сурап угарга десе коркып тургандар.

Кем улу-жаан?

⁴⁶ Кемизиге улу-жаан деп, үренчиктер ортодо блааш-тартыш болгон. ⁴⁷ Иисус десе, олардын жүрегинде алып жүрген сагыжын билип, бир баланы колго алып, Бойынын алдына тургузып, ⁴⁸ айтты:

– Меге болуп бу баланы жуудуп алганы, Мени жуудуп турганы ол. Мени жуутканы десе, Мени Ийгенди жуутканы ол. Ортогордо энг кичүгөр, улу болоры ол.

⁴⁹ Айдарда, Иоанн айтты:

– Үредүчи! Сенин адыңды адап, шилемирлерди чыгарып турган кижини көрдибис. Ол бисле кожо жүрбей турган учун оны токтодып салдыс.

⁵⁰ Иисус:

– Токтотпогор – деди. – Слерге удура эмес кижиге слер учун ине.

Иерусалим жаар барган жолдо

⁵¹ Тенериге алылар күндери жууктап келдерде, Иисус Иерусалим жаар барар деп шүүп, ⁵² Бойынын алдынан элчилер ийди. Олор Ого керектү не-немени белетеп койорго, бир самар журтка келдилер. ⁵³ Же Оны жуутпадылар, ненин учун десе Ол Иерусалим жаар барып жаткан. ⁵⁴ Мыны көрөлө, үренчиктер Иаков ло Иоанн айттылар:

– Кайракан! Күүнинг бар болзо, тенгериден от түжүп, буларды өртөп салзын деп айдалы ба?

⁵⁵ Же Иисус олор жаар бурулып, олорды токтодып койды*. ⁵⁶ Айдарда, олор өскө журтка бардылар.

Иисусты ээчий канайып барар?

⁵⁷ Жолой бир кижини Иисуска айтты:

– Сен кайдаар да барзан, Сени ээчий барарым.

⁵⁸ Иисус ого айтты:

– Түлкү болзо ичегендү, куш болзо уйалу. Кижини Уулынын дезе баш та жөлөөр жери жок.

⁵⁹ Өскө кижиге дезе айтты:

– Мени ээчий бар.

Онызы:

– Кайракан! – деди. – Мен озо адамнын сөөгин жууп койорго барып келейин бе?

⁶⁰ Же Ол ого айтты:

– Өлгөн улус өлгөндөрүнүн сөөгин бойлоры жуузын. Сен дезе барып, Кудайдын Каандыгынын Сүүнчилү Жарын жарла.

⁶¹ База бир кижини айтты:

– Кайракан! Мен Сени ээчий барарым, же озо барып, айылдагы улусла жакшылажып алайын ба?

⁶² Же Иисус ого айтты:

– Салдага колын салала, кайра аяктанып турган кижини, Кудайдын Каандыгына ижемжизи жок.

10

Јетен эки үренчигин ийгени

¹ Мынын кийинде Кайракан база јетен эки** үренчик талдап алды. Бойы барайын деген ончо калалар ла журттар сайын олорды Бойынын алдынан экиден ийип, ² айтты:

* Кезик јебрен түрбектерде кожумак бар: «Бойыгарда кандый тын барын билбей јадыгар – деди. – Кижини Уулы дезе, кижинин тынын кыйарга эмес, аргадаарга келген».

** Кезик јебрен түрбектерде «јетен».

– Кезер кыра көп эди, ишчилер дезе, ас. Анайдарда, кыранын Бийине жайнагар, кыразына ишчилер ийзин. ³ Барыгар! Бат, слерди бөрүлер ортодо жүрер кураандарды чылап ийип жадым. ⁴ Таар да, баштык та, өдүк те албагар, жолдо улусла эзендешпегер. ⁵ Кажы бир айылга кирзегер, озо баштап: «Бу айылга амыр!» – дегер. ⁶ Анда амырдын кижизи бар болгожын, амырыгар ого једер, јок болгожын, бойыгарга бурулар. ⁷ Ол айылда артып, бары-јогын ичип-јигер, ненин учун дезе иштеп жүрген киж ижи учун кайралын алар учурлу. Айылдан айылга көчүп жүрбегер. ⁸ Кажы бир калага келзегер, слерди јуудып алып, неле күндүлезе, оны јигер. ⁹ Андагы оору улусты жазып, «Кудайдын Каандыгы слерге јууктап келди!» – деп, ологго айдыгар. ¹⁰ Кажы бир калага келзегер, слерди јуутпаза, оромго чыгала, айдыгар: ¹¹ «Слердин калагардан будыбыска јапшынган тоозынды да слерге кактап турубис. Андый да болзо, Кудайдын Каандыгы слерге јууктап келгенин билип жүрүгөр!» ¹² Айдып турум слерге: бу калага көрө ол күн Содомго јенил болор!

¹³ Ачу-корон сеге, Хоразин! Ачу-корон сеге, Вифсаида! Слерде эдилген кайкалдар Тир ле Сидондо эдилген болзо, олог самтар кеп кийип, баштарына кубал сееп, туку качан Кудайга баштанар эди. ¹⁴ Онын учун Јаргы тужында Сидон ло Тирге слерге көрө јенил болор. ¹⁵ Сен де, Капернаум, тенгериге јетире бийиктединген бойын, таамыга јетире јабызаарын. ¹⁶ Слерди угуп турганы, Мени угуп турганы ол. Слерди јектеп турганы, Мени јектеп турганы ол. Мени јектеп турганы дезе, Мени Ийгенди јектеп турганы ол.

¹⁷ Јетен эки үренчик сүүнчилү јанып келеле, айттылар:

– Кайракан, Сенин адынды адап јакарганыста, шилемирлер де биске багып турдылар!

¹⁸ Ол айтты:

– Сатана јалкын чылап тенгериден келип түшкенин көрдим. ¹⁹ Бат, Мен слерге јыландардын ла скорпиондордын үстине базар, өштүлерди јенер јан берип жадым, слерге не де каршузын јетирип болбос. ²⁰ Је јелбистер слерге багып турганына сүүнбегер, ады-јолыгар тенгериде бичилгенине сүүнигер!

²¹ Бу тужында Иисус Агару Тыннан сүүнчи алып, айтты:

– Ада, тенгери ле јердин Кайраканы! Мыны ойгорлордон ло керсүлерден јажырала, кичүлерге ачканын учун, Сеге баш болзын! Эйе, Ада, јакшылыкту табын андый болгон эди. ²² Адамнан

ончозы Меге берилген. Уулы кем болгонун Адазынан өскө кем де билбес, Уулынан өскө Адазы кем болгонун кем де билбес, анайда ок Уулы кемге ачар күүндү, ол билер.

²³ Онон үренчиктерине бурулып, оларго анылап айтты:

– Слердин көрүп турганыгарды көргөн көстөр кежиктү. ²⁴ Айдып турум слерге: көп жарчылар ла каандар көрүп жүргенеерди көрөйин дейле, көрбөй калгандар, угуп жүргенеерди угайын дейле, укпай калгандар.

Быйанду самар кижии керегинде

²⁵ Бир жасакчы өрө туруп, Иисусты ченеп, сурады:

– Үредүчи, мөнкү жүрүмдү болорго, нени эдейин?

²⁶ Иисус онон сурады:

– Жасакта не деп бичилген? Онон сен нени кычырдын?

²⁷ Байагы кижии каруу жандырды:

– *«Кудайың Кайраканды бастыра жүрегингле, бастыра жуланла, бастыра күчингле, бастыра санаанла сүйүп жүр»*. База: *«Бойыңды сүйүгендий, жуугыңды сүйүп жүр»*.

²⁸ Иисус ого айтты:

– Айтканың жолду. Анайда ла эдип жүр, жүрүм жүрерин.

²⁹ Же ол актанайын деп, Иисустан сурады:

– А менин жуугым кем?

³⁰ Иисус каруу жандырып, айтты:

– Бир кижии Иерусалимнен Иерихон жаар барып жадала, тонокчыларга туттурган. Тонкокчылар оны жылангаштап, жарым тындуга артырала, жүре бергендер. ³¹ Ол жолло бир абыс барып жаткан. Же оны көрөлө, көндүрө өдө берген. ³² Анайып ок бир левиит ол жерге келип, көрөлө, көндүрө өдө конгон. ³³ Бир самар кижии десе, жортып барадала, оны көрүп, ичи ачыган. ³⁴ Базып келеле, шырказын аракыла жунуп, майла сүртеле, тангып берген. Эштегине миндиреле, айылчы түжер үйге экелип, оны кичееген. ³⁵ Эртезинде десе атанар башта эки динарий чыгарып, үйдин ээзине берип, айткан: «Бу кижини кичее. Артык акча коротсонг, бурулзам, төлөп берерим». ³⁶ Тонкокчыларга туттурган бу кижинин жуугы ол үчүнин кажызы болгон деп сананып турун?

³⁷ Жасакчы: «Ого быйаны жеткени» – деди. Айдарда, Иисус айтты:

– Бар, сен де анайда эдип жүр.

Мария ла Марфа

³⁸ Жолдо барадып, Иисус бир журтка келди. Анда Марфа деп үй кижиси Оны айлына кийдирди. ³⁹ Марфада Мария деп сыйын болгон. Онызы Иисустын будынын жанына отуруп, Онын сөзүн тындап турган. ⁴⁰ Марфа дезе, жаан күндү-күрөө эдерге кичеенип, базып келеле, айтты:
— Кайракан, сыйным мени иштезин деп, жангыскан артырып койгонун көрбөй турун ба? Оны меге болушсын дезен?

⁴¹⁻⁴² Иисус дезе ого каруу жандырды:

— Марфа! Марфа! Сен көпти эдерге кичеенип, шакпырап жадын, же жүк жангыс неме керек. Мария дезе жакшылыктуу үлүүзүн талдап алды, оны кем де айрып болбос.

11

Канайда мүргүйтени керегинде

¹ Иисус бир жерде мүргүп турган. Мүргүп божоордо, үренчиктеринин бирүзи Ого айтты:

— Кайракан, Иоанн бойынын үренчиктерин үрөткени чилеп, бисти де мүргүүрге үрөт.

² Иисус олорго айтты:

— Мүргүп турганыгарда, мынайда айдыгар:
Ада!

Адын Сенин агарулалзын,
Каандыгың Сенин келзин!

³ Күнүн сайынгы калажысты
кажы ла күн берип тур.

⁴ Кинчектеристи ташта, ненин учун дезе
биске төлүлү не ле кижинин жаманын
бис те таштап жадыс.

Жеткерге бисти кийдирбе*.

* Кезик жебрен түрбектерде: «Тенгеридеги Адабыс! Адын Сенин агарулалзын, Каандыгың Сенин келзин! Канайып тенгериде, анайып жерде де табын Сенин болзын. ³ Күнүн сайынгы калажысты кажы ла күн берип тур. ⁴ Кинчектеристи ташта, ненин учун дезе биске төлүлү не ле кижинин жаманын бис те таштап жадыс. Жеткерге бисти кийдирбе, же жаманнан бисти аргада».

Суранып жүрген најы керегинде

⁵ Иисус оной айтты:

– Кажы бирүгерде најы бар болзын. Ого түн аразында келип, мынайда айткан болдыгар: «Најым, меге төлүге үч болчок калаш бер. ⁶ Айлыма јолго жүрген најым түшти, оны азыраар курсак јок». ⁷ Онызы дезе айыл ичиненг мынайда айтпай кайтсын: «Мени шакпыратпа. Эжигим бөктү, балдарым мениле кожо орында јаткылары. Туруп, сеге берип болбозым». ⁸ Айдып турум слерге: најы болгон адында ол туруп, калашты бербезе де, турумкай болзогор, ого туруп, нени сураганаарды ончозын алып берерге келижер. ⁹ Мен де айдып турум слерге: сурагар – слерге берилер, бедирегер – таап аларыгар; токулдадыгар – слерге ачып бергилеер. ¹⁰ Сураган кижии алат, бедирегени табат, токулдатканга ачып берер. ¹¹ Кемигер, ада болгон бойы, уулы балык сурагажын, балыктын ордына ого јылан алып берер? ¹² Јымыртка сурагажын, ого скорпион алып берер? ¹³ Анайдарда, јаман бойыгар, балдараарга јакшыны берерин билер болзогор, анчада ла Тенеридеги Ада Оной сурап турган улуска Агару Тынды берер!

Иисус на айса Веельзевул ба?

¹⁴ Бир катап Иисус тил јок шилемирди чыгарган. Шилемир чыгарда, тил јок кижии эрмектене берген, улус аланг кайкаган. ¹⁵ Кезиктери дезе айдышты:

– Ол шилемирлерди шилемир бийии Веельзевулдын күчиле чыгара сүрүп турбай.

¹⁶ Кажылары дезе, Оны ченеп, тенериден билди көргүс – дежип турдылар. ¹⁷ Је Иисус олардын ичиндеги сагыжын билип, айтты:

– Бойынан бойы бөлүнишкен каан јурты ээн калар; бойынан бойы бөлүнишкен биле јайрадылар. ¹⁸ Сатана бойынан бойы бөлүнзе, онын каандыгы чыдажып турар беди? Слер дезе Мени шилемирлерди Веельзевулдын күчиле чыгара сүрүп турбай – дейдигер. ¹⁹ Веельзевулдын күчиле шилемирлерди чыгара сүрүп турган болзом, слердин уулдарыгар кемнин күчиле чыгара сүрүп јат? Онын учун олар слерге јаргычылар болор. ²⁰ Је шилемирлерди

* Кезик јебрен түрбектерде: «Уулы калаш сурагажын, ого таш алып берер ада ортогордо табылар ба?»

чыгара сүрүп турганым Кудайдын күчинен болзо, слерге Кудайдын Каандыгы жеткени бу туру.

²¹ Күчтү кижиге мылтык тудунып, айылын каруулдаза, онын жөө-жөзи бүдүн болор. ²² Ого бойынан күчтү кижиге табарып, оны жензе, ол тушта онын иженген мылтыгын айрып, тоноп алганын үлөп берер.

²³ Мениле кожо эмези, Меге удур болгоны ол. Мениле кожо жуубаганы, кородып турганы ол.

²⁴ Кара желбис кижинин өзөк-буурынан чыкканда, энчү бедиреп, суу жок жерлерде тенип жүрөт. Таппай салала, «Чыгып барган айлыма бурулатам» – дейле, ²⁵ барып көрзө, айлы сибирилген, жуунадылган болот. ²⁶ Барып, бойынан жаман өскө жети желбис ээчиткенче келет, кирип, анда журтай бергилейт. Байагы кижиге мынызы башкызынан коомой болор.

²⁷ Ол мыны айдып турарда, улус ортодон бир үй кижиге үнин бииктедип,

– Сени алып жүрген карын, Сени эмискен эмчек кежиктү! – деди.

²⁸ Же Ол айтты:

– Кудайдын сөзүн угуп, бүдүрүп жүргени кежиктү!

²⁹ Улус көптөн жуулыжып турарда, Ол айда берди:

– Кал, кинчектү үйе бу. Ол билдилер бедирейт. Же Ионанын билдизинен өскө, ого билди берилбес. ³⁰ Иона Ниневиянын калыгына билди болгондой, Кижиге Уулы да бу үйеге билди болор. ³¹ Түштүктин абакай-кааны Жаргы болор күн бу үйенин улузыла кожо туруп, оларды бурулаар: ол Соломоннын ойгор сөзүн угайын деп, жака жерден келип жүрген эди. Же бат, мында Турганы Соломоннон жаан. ³² Ниневиянын улузы Жаргы болор күн бу үйенин улузыла кожо туруп, оларды бурулаар. Олор Ионанын жарлыктаганын угала, кинчегин алынып, Кудайга баштанган эдилер. Же бат, мында Турганы Ионадан жаан.

³³ Жарыткышты камысканда, оны туйук жерге эмезе табак алдына тургуспайтан. Карын, үйгө кирген улус жарыкты көрзин деп, оны неменин үстине тургузатан. ³⁴ Эт-кан жарыткыжы – көс. Көзү ару болзо, ончо эди-канын да жарык болор, көстөн коомой болзон, эди-канын да карачкы болор. ³⁵ Ажыктап көр: ичиндеги жарык карачкы болуп калбазын! ³⁶ Эди-канын ончо жарык болзо, карачкы жери жок болзо, жарыткыш жарыгы сени жарыткандый, ончо бойын жарык болор.

**Фарисейлер ле јасакчылар
керегинде**

³⁷ Иисус айдып божоордо, бир фарисей Оны айлына ажанарга кычырды. Ол келип, кыйын отурды. ³⁸ Фарисей дезе, Онын ажанар алдында колын јунбаганын көрүп, кайкады. ³⁹ Је Кайракан ого айтты:

– Слер, фарисейлер, аяк-казанаардын тыштын арчып жадыгар, ичигер дезе тоношло, јаманла толо. ⁴⁰ Керсү эместер! Тыштын бүдүрген Бойы, ичин де бүдүрген эмес пе? ⁴¹ Ичигерде не барынан тиленип алган неме эдигер, ол тужында слерде ончозы ару болор!

⁴² Је слерге, фарисейлер, ачу-корон! Слер мятанын, рутанын, не ле маала ажынын онынчы үлүүзин берип жадыгар, је Кудайдын јаргызын ла сүүжин ундып жадыгар. Мыны да эдер, оны да ундыбас керек.

⁴³ Слерге, фарисейлер, ачу-корон! Слер синагогаларда ичкери өдүп отуарын, тепсендерде уткыдарын јакшызынып жадыгар.

⁴⁴ Слерге ачу-корон! Слер сөөк салар темдектелбеген оро ошкожыгар: улус онызын билбей, үстиле базап јүргүлейт.

⁴⁵ Јасакчылардан кем де Ого айтты:

– Үредүчи! Мынайда айдып, бисти де тарындырып жадын.

⁴⁶ Је Ол айтты:

– Јасакчы болгон слерге де ачу-корон! Слер улуска апарарга эп јок јүктөр артадыгар, бойыгар дезе ологго сабарыгардын бирүзин де тийгиспейдигер!

⁴⁷ Слерге ачу-корон! Слер јарчыларга сөөк салар јерлер тудуп жадыгар, оморды дезе адаларыгар өлтүрген! ⁴⁸ Онызыла слер адаларыгардын эткен керегин јарадып турганыгарды керелейдигер: адаларыгар јарчыларды өлтүрген, слер дезе ологго сөөк салар јерлер тудуп жадыгар. ⁴⁹ Онын учун Кудайдын Ойгоры айткан: «Ологго јарчылар ла апостолдор ийерим. Омор булардын кажыларын өлтүрер, кажыларын дезе сүрүп ийер. ⁵⁰ Телекеј бүдерден ала төгүлген јарчылардын каны бу үйеден некелзин: ⁵¹ Авельдин канынан ала тагыл ла Өргөө ортозында өлтүрткен Захариянын канына јетире». Эйе, айдып турум слерге: мынызы бу үйеден некелер!

⁵² Слерге, јасакчыларга, ачу-корон! Слер билгирдин түлкүүрин алып алганыгар: ого бойыгар да кирбейдигер, кирейин деген улуска да буудак эдедигер.

⁵³ Иисус жүре берди. Онон ло бери бичикчилер ле фарисейлер Ого ачынып, көп сурактар берип, ⁵⁴ Оны бурулаарга, айткан сөзигенг жик табарга, умзанып турдылар.

12

¹ Ол өйдө түмөн улус жуулып, кысталыжып турарда, Иисус озо үренчиктерине айдып баштады:

– Фарисейлердин ачыткызынан чеберленигер, онызы эки жүстү болоры. ² Ачылбай калар туйук неме жок, жарталбай калар жажыт жок. ³ Онын учун карачкыда айтканыгар, жарыкта угулар, айыл ичинде кулакка айтканыгар, айылдын жабынчызынан жарлалар.

Кемнен коркыйтан

⁴ – Слерге дезе, најыларыма, айдып турум: эт-канды өлтүреле, өскө нени де эдер аргазы жоктон коркыбагар. ⁵ Же кемнен коркыйтанын слерге айдып берейин: өлтүреле, таамыга түжүрер жаңы бардан коркыгар. Эйе, айдып турум слерге: онон коркыгар! ⁶ Беш болчок боро кучыйакты эки оок жес акчага садатан эмес беди? Же Кудай олордын бирүзин де ундыбаган. ⁷ Слердин дезе бажыгардын кылы да ончозы тоололып калган. Анайдарда, коркыбагар: слер көп кучыйактардан баалу!

⁸ Айдып турум слерге: кем Мени жарадып турганын улус алдына айтса, оны Кижиге Уулы да жарадып турганын Кудайдын ангелдери алдына айдар. ⁹ Улус алдында кем Менен жана түшсе, Кижиге Уулы Кудайдын ангелдери алдында байагы кижиден жана түжер. ¹⁰ Кижиге Уулына удурас сөс айтканы ташталар, Агару Тынды жамандап айтканы дезе, ташталбас.

¹¹ Слерди синагогаларга, жамылуларга ла жандарга алып келгезин, канайда коруланарыс, нени айдарыс деп санааркабагар. ¹² Агару Тын ол тушта нени айдарына слерди үредер.

Бир бай керегинде

¹³ Улустын ортозынан бир кижиге Иисуска айтты:

– Үредүчи, карындажыма айт, энчини мениле үлешсин.

¹⁴ Иисус ол кижиге:

– Слерди жаргылаарга эмезе энчигерди үлештирерге Мени кем туткан? – дейле, ¹⁵ улуска баштанды: – Ачаптанып неме жуурынан

чеберленигер, – кижинин жүрүми жөөжөзинин элбегинен камаанду эмес.

¹⁶ Онон укаа сөс айтты:

– Бир бай кижинин кыразында жакшы аш бүткөн. ¹⁷ «Эм канайдайын? – деп, ол сананган. – Ажымды урар жерим жок». ¹⁸ Онон айткан: «Мынайда эдедим: алмарларымды оодып, онон жаандарын тудадым, ончо ажымды, бар жөөжөмди ого жууп койодым. ¹⁹ Онон жулама айдадым: „Жулам! Белетеп алган курсагын, жөөп алган байлыгын узак ойгө жедер: амыра, ичип-жи, жырга“. ²⁰ Же Кудай ого айткан: «Сананбас! Бу тунде жуланды алып баргылаар. Белетеп алганын кемге жежер?»

²¹ Кудайга байыбай, бойына байлык жууган кижиле андый болуп жат.

Жүрүмгерди кичееп санааркабагар

²² Иисус үренчиктерине айтты:

– Онын учун айдып турум слерге: жүрүмгерди кичееп, нени жиирис, эди-каныгарды кичееп, нени кийерис дебегер. ²³ Жүрүм курсактан баалу, эт-кан кийимнен баалу. ²⁴ Кускундарды көрүгөр: оло аш чачпайдылар, кеспейдилер, жөөжө сугар жери де жок, алмарлары да жок, же Кудай оморды азырап жат. Слер десе куштардан канча кире артык! ²⁵ Кемигер кичеенип, жүрүмин бир де саатка узадып болор? ²⁶ Асты да болзо, бойыгарга эдип болбозыгарда, өскөзин не кичееп жадыгар? ²⁷ Чомур чечектердин өзүп турганын көрүгөр: иштебей де, иирбей де жадылар. Же айдып турум слерге: Соломон до бойынын бастыра магынды омордын бирүзи де чилеп кийинбеген. ²⁸ Бүгүн өзүп, эртен отко ташталатан жалангын өлөнгин Кудай анайда кийиндирип турган да, слерди онон артык кийиндирер эмес пе, бүтпестер! ²⁹ Нени жиирин, эмесе нени ичерин бедиребегер, ого санааркабагар. ³⁰ Мынын ончозын бу телекейдин улусы бедирейт. Адагар десе мынын ончозын керексинип турганыгарды билер. ³¹ Карын, Онын Каандыгын бедирегер, мынын ончозы слерге үзее-ри берилер.

³² Коркыба, ас үүр! Слерге Каандык берери – Адагардын жакшылык күүни андый. ³³ Жөөжөгөрди садып, быян эдип жүрүгөр. Бойыгарга элебес акчакап белетеп алыгар, корбос байлыкты тегериде жөөгөр, – ого уурчы же дип албас, оны күйе жибес. ³⁴ Жөөжөгөр кайда, жүрегеер де анда болор.

Белен болугар

³⁵ – Белигер курлу болзын, жарыткыштарыгар күйүп турзын. ³⁶ Бийи тойдонг келеле, эжикти токулдаткажын, тургуза ла ачып берерге сакыган кижидий болугар. ³⁷ Бийи јанып келеле, кулдары ойгу болгонын көргөжин, байагы кулдардын кежиктү болгоны ол. Чынын айдадым слерге: ол курчанып, кулдарын отургызып, базып келип, оморды бойы күндүлеер. ³⁸ Түннинг үч те аразында, таг алдында да келип, кулдары ойгу болгондорын көрөр болзо, ол кулдар кежиктү.

³⁹ Уурчы качан келерин айыл ээзи билген болзо, ойгу болуп, айылын тонотпос эди деп, билип јадыгар. ⁴⁰ Слер де белен болугар: Кижиди Уулы слер сакыбаган өйдө келер.

⁴¹ – Кайракан! Бу укаа сөсти јангыс биске айдып турун ба, айса ончо улуска ба? – деп, Петр Онон сурады.

⁴² Кайракан айтты:

– Јалчылардын бажын билип, оморго өйинде курсак берип турзын деп, бий көстөгөн бүдүмјилү ле керсү айыл башкараачы кем болотон? ⁴³ Бийи келип, кулы анайда эдип јүргенин көрөр болзо, байагы кул кежиктү. ⁴⁴ Чынын айдадым слерге: оны ончо јөөжөзине баш эдер. ⁴⁵ Је ол кул ичинде: «Бийим бачым келбес» – дейле, јалчыларды, јалчы кыстарды согуп, ичип-јип, аракыдап јатса, ⁴⁶ ол кулдын бийи сакыбаган күнде, сананбаган өйдө келер. Оны бойынан кезе чабар, онын салымы бүтпес улустын салымындый болор.

⁴⁷ Бийинин табын билип, белен эмес болгон, онын табыла этпеген кул көп соктырар; ⁴⁸ билбей јүрүп, кезедилер буруга калганы дезе ас соктырар. Кемге көп берилген, онон көп ок некелер, кемге көп бүдүмјилелген, онон көп ок суралар.

⁴⁹ Мен јерге от түжүрерге келгем, ол от јалбырап күйзе кайдат деп, күүнзеп турум! ⁵⁰ Мен креске түжүп, крестелер учурлу; оны сакып, кыйналып турганымды! ⁵¹ Мени јерге энчү экелерге келген деп туругар ба? Јок! – деп, айдып турум слерге. – Бөлүштирерге келгем! ⁵² Мынан ары үйде беш кижиди болзо, омор бөлүнижер: үчүзи – экүзине удур болор, экүзи – үчүзине удур болор. ⁵³ Адазы уулына, уулы адазына удур, энези кызына, кызы энезине удур, кайын энези келдине, келди кайын энезине удур бөлүнижер.

⁵⁴ Улуска дезе айтты:

– Күнбадыштан булут чыгып келгенин көрзөгөр, ол тарыйын: «Жанмырлаар» – дейдигер; айтканыгарча болуп жат. ⁵⁵Түштүк салкын соккондо, «Изү болор» дейдигер, айтканыгарча болуп жат. ⁵⁶Эки жүстүлөр! Жерге ле тенгериге көрүп, жылдын ойин билип жадыгар, эмди кандый ой келгенин десе билип болбойдыгар ба? ⁵⁷Чын дегенди билип аларга, бойыгарды бойыгар не жаргылабайдыгар?

⁵⁸Бурулаачы кижинге жандарга барып жатканда, жолой оныла жаражарга кичеен, сени ол жаргычыга алып барбазын, жаргычы сени түрменин ишчизине берип ийбезин, онызы десе сени түрмелеп койбозын. ⁵⁹Айдып турум сеге: калганчы оок акчаны төлөбөйинчен, оноортынан чыкпазын.

13

Кинчегин алынары керегинде

¹Бу ойдө Иисуска бир кезик улус келип, Өргөөдө Пилатка өлтүрткен Галилейдин улузы керегинде айдып бердилер. Пилат олордын канын тайып жаткан тындуларынын каныла колыштырган.

²Иисус айтты:

– Бу улус Галилейдин өскө улузынан көп кинчектү учун олорло андый болгон деп сананып туругар ба? ³Жок – деп, айдып турум слерге! Же кинчегерди алынып, Кудайга баштанбазагар, ончогор анайып ок өлүп каларыгар! ⁴Силоамдагы бакана антарыларда, ого баспактадып өлгөн он сегис кижии Иерусалимде журтаган улуста ончозынан көп төлүлү болгон деп сананып туругар ба? ⁵Жок – деп, айдып турум слерге! Же кинчегерди алынып, Кудайга баштанбазагар, ончогор анайып ок өлүп каларыгар.

⁶Онон мындый укаа сөс айтты:

– Бир кижинин виноград өскөн садында тарылган смоква агаш болгон. Ол бу агаштын жиилегин терерге келеле, неме таппаган. ⁷Айдарда, бойынын ишчизине айткан: «Бат, бу агаштан жиилек алайын деп, үчинчи жыл келип жадым, же бедиреп таппай турум. Оны ары кезип кой, жерди туза жок этпезин». ⁸Же онызы каруу жандырып, айткан: «Бийим, быжылча тургай. Мен оны күбүредип, өтөк төгүп салайын. ⁹Эзенде жиилек берер болор бо. Бербезе, кезип койгойын».

Суббот күнде кижини жазары

- ¹⁰ Суббот күн синагогалардын бирүзінде Иисус үредип турган.
- ¹¹ Анда јоболдын көрмөзине туттурала, он сегис жыл јобоп жүрген үй кижиге болгон. Ол корчойып калган, арка-сыны түзелбейтен.
- ¹² Иисус оны көрөлө, Бойына кычырып алып,
– Үй кижиге, оору-јоболдон айрылып жадын – дейле, ¹³ ого колын салып, алкады. Онызы бу тарый түзелип, Кудайды алкай берди.
- ¹⁴ Иисус суббот күнде јасты деп, синагоганын јааны чугулданып, улуска айтты:
– Иш эдетен алты күн бар. Јазыларга ол күндерде келип турар, суббот күнде келбегер.
- ¹⁵ Је Кайракан айтты:
– Эки жүстүлөр! Слердин кемигер де болзын, суббот күнде чарын эмезе эштегин чечип, сугарарга апарып јат па? ¹⁶ Авраамнын бу кызын сатана туку он сегис жыл күлүде туткан. Суббот күнде күлүзин чечип, оны јайымдаарга јарабас па?
- ¹⁷ Ол мынайда айдып турарда, Ого удурлашкан ончо улуска уяатту болды. Ончолоры Онын мактулу керектерин көрүп, сүүнижип турды.

Кудайдын Каандыгы неге түнгей

- ¹⁸ Иисус айтты:
– Кудайдын Каандыгы неге түнгей, Оны неге түндеп айдайын?
- ¹⁹ Ол горчицанын үренине түнгей. Оны кижиге алып, садында отургускан. Ол өзүп, јаан агаш болуп калган, теңеринин куштары онын будактарына уяа тарткан.
- ²⁰ База айтты:
– Кудайдын Каандыгын неге түндеп айдайын? ²¹ Ол ачыткыга түнгей. Оны үй кижиге алып, үч кемјү кулурга саларда, ончо тесте көдүрилип калган.
- ²² Иисус калаларга ла јурттарга табарып, үредип турды. Ол Иерусалим јаар барып јаткан.
- ²³ – Кайракан, аргаданып тургандар ас беди? – деп, бир кижиге сурады.
Иисус дезе олорго айтты:
²⁴ – Тар эжиктен кирерге күјүренигер. Айдып турум слерге: көп улус кирейин дейле, ого кирип болбос. ²⁵ Айыл ээзи туруп, эжигин

бөктөп ийзе, слер тыштында туруп, эжикти токулдадып: «Бийибис, биске ач!» — деп жайнаарыгар. Же ол слерге айдар: «Слерди билбезим, кайдан келген улус». ²⁶ Ол тушта слер айдынарыгар: «Сенин алдында ичип-жип жүрген эдибис, бистинг оромдорыста үредип жүрген эдин». ²⁷ Же ол слерге айдар: «Слерди билбезим, кайдан келген улус. Жаман кылынып жүргендер, ончогор менен кезде тайылыгар!» ²⁸ Авраам, Исаак, Иаков ло ончо жарчылар Кудайдын Каандыгында жүргендерин, бойыгар дезе, чыгара сүрдүрүп ийгенигерди көрөр болзогор, анда ый ла тиш кыжырты болор. ²⁹ Күнчыгыштан ла күнбадыштан, түндүктен ле түштүктен келгилеп, Кудайдын Каандыгында кыйын отургылап алар. ³⁰ Эмди калганчы болгон кижиге, баштапкы болор, баштапкы болгоны, калганчы болор.

Иерусалим керегинде сыгыт

³¹ Ол күн бир кезик фарисейлер келип, Иисуска айттылар:

— Чыгып, мынан ырбап бар, Ирод Сени өлтүрер күүндү.

³² Иисус ологорго каруу жандырды:

— Барып, ол түлкүгө айдыгар: «Бат, бүгүн ле эртен шилемирлерди чыгарарым, оору-жоболды жазарым, үчинчи күнде дезе керегимди туузылтарым. ³³ Же бүгүн, эртен ле сонзуун Мен жолдо болор учурлу, ненин учун дезе жарчы Иерусалимнен өскө жерде өлтүртер аргазы жок».

³⁴ Жарчыларды өлтүрөөчи, сеге ийилген элчилерди ташла шыба-лаачы Иерусалим, Иерусалим! Күш бойынын балдарын канады алдына жуунаткандый, балдарыңды канча жуунадайын дебедим, же слер болбодыгар! ³⁵ Бат, айлыгар слерге ээн артып жат! Айдып турум слерге: өй жедип, «*Кайраканнын адынан келип жатканы алкыштуу!*» — деп айтпаганчар, Мени көрбөзигер.

14

Иисус фарисей-эште

¹ Бир катап суббот күнде Иисус фарисей бийдин айлына кирип, ажанды. Оны ажыктап турдылар. ² Же бат, Онын алдына суулу оорудан шыралап жүрген кижиге келди.

³ Иисус жасакчыларга ла фарисейлерге баштанып, айтты:

— Суббот күнде улусты эмдеерге жараар ба?

⁴ Олор унчугышпады. Оору кижиге тийип, оны жазала, жандырып ийди. ⁵ Олорго дезе айтты:

— Кажы бирүгердин уулыгар* эмезе чарыгар кутукка түшке-жин, оныгарды суббот то күнде ол тарый чыгарып албас бедигер?

⁶ Олор нени айдарын билбей турдылар.

⁷ Айттырылган улус төр талдап тургандарын аярып, олорго укаа сөс айтты:

⁸ — Кем сени тойго кычырза, төргө отурба. Айттырылган улус ортодо сенен күндүлү кижиге бар болуп калбазын. ⁹ Оны да, сени де айттырган кижиге базып келип, сеге: «Бу жерди ол кижиге божот» — дебизин. Ол тушта сеге бу мынын уяадына чыдабай, эжиктин жанына барып, отурага келижер. ¹⁰ Же сени айттырса, келип, эжиктин жанына отуруп ал. Сени айттырган кижиге базып келип, «Найы, өрө өт!» — дезин. Ол тушта сениле кожо отурган улус алдында сеге күндү болор. ¹¹ Бойун бийик тутканы — жабыс көрдирер, бойун жабыс тутканы — бийикке чыгар.

¹² Айттырган кижиге де айтты:

— Түште бе, энгирде бе казан асканда, найыларыңды да, карындаштарыңды да, төрөндөрүңди де, бай айылдаштарыңды да айттырба. Олор качан бирде сени база айлына кычырар, жакшызын жандыра жетирер аргалу. ¹³ Же күндү-күрее эткенде, түрени, кенек, аксак, сокор улусты айттыр. ¹⁴ Бат ол тушта кежиктү болгонун ол: жандыра жакшызын олор сеге жетирип болбос, же актулар тирилгезин, сеге жакшы жетирилер.

¹⁵ Мыны угала, Оныла кожо кыйын отургандардын бирүзи Ого айтты:

— Кудайдын Каандыгында курсак жири кежиктү!

¹⁶ Иисус дезе ого айтты:

— Бир кижиге жаан күндү-күрее эдип, көп улус айттырган. ¹⁷ Ажарнар ой жедип келерде, ол кулын ийип, айттырылган улуска мынайда айтсын деген: «Келигер, ончо неме белен». ¹⁸ Олор, эрмектешип алган чылап, жаманын таштазын деп, сурай бергендер. Бирүзи айткан: «Мен жер садып алдым, оны барып көрөр керек. Жаманымды таштазын деп, сурап турум». ¹⁹ Экинчиси: «Мен беш эжер чар садып алдым, олорды жегип, кыра сүрүп көрөргө турум. Жаманымды таштазын деп, сурап турум» — деген. ²⁰ Үчүнчиси айткан: «Мен

* Кезик жебрен түрбектерде «эштегер».

кижи алдым, онын учун барып болбозым». ²¹Кул келип, мыны бийине угускан. Айыл ээзи чугулданып, кулына жакарган: «Капшай барып, каланын жаан ла кичинек оромдоры сайын жүрүп, түрени, кенек, аксак ла сокор улусты бери экел». ²²Кул келип, айткан: «Бийим, жакарунды бүдүрип койдым, эмди де јер бар». ²³Бий кулына база жакарган: «Јолдорды, чеден-кажаандарды кууп, туштаган ла кижини сөстө, айлымнын ичине улус толзын!» ²⁴Айдып турум слерге: озо айттырган улустын бирүзи де ажымнанг јибес»*.

***Канайып Иисустын
үренчиги болор***

²⁵Иисула кожо көп улус барып јаткан. Ол кайра баштанып, олорго айтты:

²⁶— Меге келген кижии ада-энезин, алган эжин, бала-барказын, ага-карындажын, эје-сыйындарын, акту бойынын жүрүмин де јектеп, јаман көрбөзө, ол Менин үренчигим болор аргазы јок. ²⁷Бойынын кере тартыратан агажын албай, Мени ээчип жүрер кижии, Менин үренчигим болор аргазы јок.

²⁸Кажы бирүгер бакана тудар күүндү болзын. Ол озо отурып алып, оны бүдүре тударга не-немези јеткил бе деп, тоолоор эмес пе? ²⁹⁻³⁰Онон башка, бакананы төзөйлө, бүдүрип болбостонг маат јок. Улус оны көрөлө, «Бу кижии тудуп баштайла, бүдүрип болбоды» деп, электеп каткырышпазын.

³¹Кандый бир каан өскө каанга удур јуулажарга барып јаткан болзын. Он мунг черүлү бойы, јуулажып келип јаткан јирме мунг черүлү каанга удурлажар аргазы бар ба деп, озо баштап отурып алып, јөптөжөр эмес пе? ³²Јуулажар аргазы јок болзо, өштү ыраак тужында амыр-энчү сурап, ого элчилерин ийер. ³³Анайып ок слер де, бойыгарда не барынанг мойнобозогор, Менин үренчиктерим болор учурыгар јок.

³⁴Тус — јакшы неме. Је тус амтанын јылыйтса, канайып оны тусту эдер? ³⁵Јерге де, өтөккө дө јарабас. Оны чыгара чачып јадылар. Кулакту кижии уксын!

* Кезик јебрен түрбектерде кожумак бар: «Айттырылганы көп, је талдалганы ас».

15

Жылыйган кой керегинде

¹ Иисусты угарга, ончо албанчылар ла кинчектүлер Ого жууктап келдилер. Фарисейлер ле бичикчилер дезе кимиректенип турдылар:

² — Ол кинчектүлерди жуудып, олорло кожо ажанып жат.

³ Же Иисус олорго мындый укаа сөс айтты:

⁴ — Кажы бирүгерде жүс кой болзын, бир койыгар жылыйып калган болзын. Жылыйган койды таап алганча бедиреерге, тогузон тогус койын ол куба чөлдө артырып койор эмес пе? ⁵ Таап алгажын, сүүнип, койды жардына артынып алар. ⁶ Жанып келеле, најыларын ла айылдаштарын кычырып алып, олорго айдар: «Мениле кожо сүүнигер, жылыйган койымды таап алдым!» ⁷ Айдып турум слерге: Кудайга баштанары керек жок тогузон тогус актуга көрө Ого баштанып турган кинчектү бир кижиге тенериде артык сүүниглеер.

Жылыйган акча керегинде

⁸ — Ол эмезе, бир үй кижиде он мөнүн акча болзын, бир акчазын жылыйтып салган болзын. Жарыткышты күүдүрип алып, айлынын ичин сибирип, онызын таап алганча, кичеенип бедиреер эмес пе? ⁹ Таап алгажын, үүре-желелерин, айылдаштарын кычырып алып, айдар: «Мениле кожо сүүнигер, жылыйган акчамды таап алдым!» ¹⁰ Айдып турум слерге: Кудайга баштанып турган кинчектү бир де кижиге Кудайдын ангелдери алдында сүүнчи болуп жат.

Тенибер уул керегинде

¹¹ Иисус база айтты:

— Бир кижиде эки уул болгон. ¹² Кичүзи адазына айткан: «Ада! Жөөжөгөрдөн једижер үлүүмди меге беригер». Адазы жөөжөни уулдарына бөлип берген. ¹³ Саадабай кичү уул ончозын жууп, ыраак ороонго атанган. Анда ол салдым, балыр жүрүп, акчазын үреп койгон. ¹⁴ Бары-јогын кородып саларда, ол ороондо ачана-торо башталып, немеге јединбей барган. ¹⁵ Барып, бу орооннын улузынын бирүзине јалданарда, оны јалангына чочко кабыртып ийген. ¹⁶ Чочконун јайынтызыла да болзо, кардын толтырайын дезе, оны да берери чыкпай турган. ¹⁷ Санаа алынып, айдынган: «Адамнын

канча жалчылары курсакты јип түгезип болбой јат, мен дезе торо-лоп өлөргө јеттим! ¹⁸Туруп, адама барып, айдадым: „Ада, тенгериге удур ла слердин алдыгарда кинчек эттим. ¹⁹Уулыгар деп аданар учурым јок, мени жалчыларгаарга кожуп алыгар“».

²⁰Туруп, адазына барган. Оны адазы ыраагынан көрүп ийеле, ичи ачыган, удур јүгүрип келеле, мойнынан кучактап, окшой берген. ²¹Уулы: «Ада! – деген. – Тенгериге удур ла слердин алдыгарда кинчек эттим. Уулыгар деп аданар учурым јок». ²²Је адазы кулдарына јакарган: «Кийимнин болзо јакшызын экелип, балама кийдиригер, сабарына болзо јүстүк сугугар, будына болзо өдүк кийдиригер. ²³Семирткен бозуны экелип, сойыгар: јийлик, јыргайлык! ²⁴Бу уулым өлгөн бойы тирилди, јылыган бойы табылды». Онон јыргай бергендер.

²⁵Јаан уул дезе кырада болгон. Јанып келедип, айылдан кожон чыгып турганын угуп ийген. ²⁶Јалчылардын бирүзин алдырып ала-ла, анда не болуп турганын сураган. ²⁷Онызы айткан: «Карындажын јанып келген. Ол эзен-амыр јанып келди деп, адан сүүнип, семирткен бозуны сойгон». ²⁸Јаан уул өөркөйлө, айлына кирбеген. Адазы чыгып келеле, оны кычыра берген. ²⁹Је ол адазына айткан: «Бат, канча јылга улай слерге иштеп, айткан сөзигерден чыкпай јүрдим. Је најыларынла кожо јыргап ал деп, меге уулак та айдып бербедигер. ³⁰Баскын-тоскын үй улуска биригип, ар-јөөжөзин кородып койгон бу уулыгар јанып келерде, ого семирткен бозу сойдыгар!» ³¹Адазы дезе ого айткан: «Уулым, сен јаантайын мениле кожо, менин не барым – сенийи. ³²Бу карындажын өлгөн бойы тирилди, јылыган бойы табылды деп сүүнип, јыргаар керек».

16

Чындык байлык керегинде

¹Иисус Бойынын үренчиктерине дезе айтты:

– Бир бай кижиде айыл башкараачы болгон. Ол јөөжөзин кородып јат деп, байга јетиргендер. ²Онызын алдырала, айткан: «Бу сен керегинде нени угуп турум? Эткен ижинге јартамал эт, бу иште сенин артар учурын јок». ³Айыл башкараачы бойында айдынган: «Эм канайдайын? Бийим мени иштегн јайладып јат. Јер казып болбозым, суранчыктап јүреринен уйалып јадым. ⁴Бу иштегн чыгарып

салза, улус мени айылдарына жуудып алзын деп, нени эдерин билерим» – дейле, ⁵бийине төлүлү улусты тангынан алдыра берген. «Бийиме канчаны төлүлү эдин?» – деп, баштапкызынан сураган. ⁶Онызы: «Jүс бочко май» – деген. Айдарда, ого айткан: «Кол салган чаазынынды алып, отур, „бежен“ деп, капшай бичи». ⁷Онон: «Сен канча кирелү төлүлү эдин?» – деп, өскөзинен сураган. Онызы: «Jүс таар буудай» – деген. Айдарда, ого айткан: «Кол салган чаазынынды алып, „сегизен“ деп бичи». ⁸Санаа-укаалу эткени учун чынга турбас немелердин башкараачызын бий мактаган. Жердеги жүрүмнин уулдары бойы ошкош улус ортодо жарыктын уулдарына көрө санаалу.

⁹Мен де слерге айдып турум: чынга турбас байлыкка бойлорыгарга нөкөрлөр таап туругар. Онон, байлыгар корозо, слерди мөнгү айлы-журттарына жууткылап алзын. ¹⁰Аска бүдүмжилү болгоны, көпкө дө бүдүмжилү. Аска бүдүмжи жок болгоны, көпкө дө бүдүмжи жок. ¹¹Чынга турбас байлыкты слерге бүдүмжилеерге жарабас болзо, чындык байлыкты кем бүдүмжилеер? ¹²Кижинийине бүдүмжизи жок болгоныгарда, бойыгардыйын слерге кем берер?

¹³Кандый да кул эки бийге бир уунда жалчыланып болбос: эмезе бирүзин жаман көрөр, экинчизин дезе сүүр; эмезе бирүзине кичеенер, экинчизин дезе керектебес. Кудайга ла жөбжөгө тен жалчыланып болбозыгар.

¹⁴Мыны ончозын фарисейлер де угуп, акчага ач бойлоры, Иисусты электеп каткырышты.

¹⁵Иисус ологорго айтты:

– Улус алдында акту болуп көрүнедигер, же Кудай жүрегеерди билер. Улус ортодо бийик баалалып турганы, Кудайга жескинчилү.

¹⁶Иоаннан озо Жасак ла жарчылардын сөзи жарлалган. Эмдиден ала дезе Кудайдын Каандыгы керегинде Сүүнчилү Жар жарлалат, кажы ла кижиге кирерге күч салат. ¹⁷Жасакта бир чийик жоголгончо, жер ле тенериге жоголорго женил. ¹⁸Үйиле айрылыжып, өскө кижиге алганы, онызыла кинчекке киргени ол. Айрылыжып калганды алганы, оныла кожо кинчек эткени ол.

Бай кижиге ле Лазарь

¹⁹Иисус онон айтты:

– Бир бай кижиге болгон. Каан чылап кийинип, күнүн сайын жыргап-сайрап жүрер. ²⁰⁻²¹База бастыра бойы ирин-баалулу Лазарь

деп түрени кижги болгон. Байдын столынан түшкенди јийин деп, онын каалгазынын јанында јадатан. Ийттер келип, баалузын јалап туратан. ²² Је бат, түрени јада калган, ангелдер оны Авраамга коштой апарып салгандар. Бай да јада калган, онын сөөгин јууп койгондор. ²³ Ол, таамыда кыйналып жүрген бойы, өрө көрзө, ыраагында Авраам жүрген, коштойында дезе – Лазарь. ²⁴ Бай кыйгыра берген: «Авраам адабыс! Меге буурсап, Лазарьды бери ийзен, сабарынын бажын сууга чыктыдып, тилимди соотсын. Бу от-јалбыштын изүзине кыйналып турум!» ²⁵ Је Авраам айткан: «Уулым, эске алынып ийзен, эзен жүреринде, сен ончо јакшыны алган, Лазарь дезе ончо јаманды. Эмди ол мында кооттоп јат, сен дезе кыйналып жадын. ²⁶ Ого үзеери, слердин ле бистинг ортобыста – алыс јер. Онын учун мынаартынан слерге барайын дегени, барып болбос, оноортынан биске келейин дегени, келип болбос». ²⁷ Айдарда, бай айткан: «Оны бистинг айылга ий деп, сурап турум сени, адабыс!» ²⁸ Беш карындажым бар эди. Бу кыйынду јерге түшпезин деп, ол барып, ологорго керелезин». ²⁹ Авраам айткан: «Олордо Моисей ле јарчылар бар, олорды уксын!» ³⁰ «Јок, Авраам адабыс, – деп, ол айткан, – өлгөн улустын бир-бирүзи ологорго барза, ологор Кудайга баштанар». ³¹ Је Авраам ого айткан: «Моисейди ле јарчыларды уккулабай турган болзо, ологорды кем де, керек дезе, тирилген кижги де, бүдүндирип болбос».

17

Кинчек ле бүдетени керегинде

¹ Иисус үренчиктерине айтты:

– Јаманга баштаачы немелер келбейинче болбос, је ологор кем ажыра келген, ого ачу-корон! ² Бу кичүлердин кажы бирүзин јаманга баштаган кижининг мойнына теерменнинг тажын буулап, оны талайга таштаган болзо, ого торт болор эди. ³ Мынан чеберленип жүрүгөр! Карындажын сеге јаман эткежин, каарып айт, кинчегин алынза, јаманын таштап кой. ⁴ Күнине јети катап јаман эделе, сеге јети катап келип, «Мен бурулу» дегежин, јаманын таштап кой.

⁵ – Кудайга бүдер күүнибисти тындыдарга болуш – деп, апостолдор Кайраканнан сурадылар.

⁶ Кайракан каруу јандырды:

– Бүдеригер горчицанын үренинче болуп, бу турган агашка: «Тазыл-тамырынгла кожо кодорылып, бойынды бойын талайга апарып отургус!» – деген болзогор, ол слерге багар эди.

⁷ Кажы бирүгер кыралап эмезе малдап жүрген кулду болзын. Байагы кул иштен жанып келзе, ого: «Капшай отурып ажан!» – деп айдар бедигер? ⁸ Карын, мынайда айдар жогоор бо: «Меге казан ас, мен ичип-жип отурганчам, курчанып алып, мени кичееп күндүле, онон бойын ичип-жиирин». ⁹ Жакаругарды бүдүрген кулыгарга алкыш-быйаныгарды айдар бедигер? ¹⁰ Анайып ок слер де, жакаруны бүдүреле, мынайда айдыгар: «Бис неге де турбас кулдар эдибис, бис жүк молжу-керегисти бүдүрдис».

¹¹ Иерусалим жаар жолдо Иисус Самар ла Галилейдинг ортозынча барып жаткан. ¹² Бир журтка кирип жадарда, Ого капкаш баалулу он кижичурады. Олор ыраагында токтой түжүп, ¹³ кыйгырыжа бердилер:

– Иисус, Үредүчи! Биске буурса!

¹⁴ Олорды көрөлө, Иисус:

– Абыстарга барып көрүнигер – деди.

Олор барып жадала, арутала бердилер. ¹⁵ Олордын бирүзи дезе, бойынын жазылганын көрөлө, ойто бурулды. Тын үнденип Кудайды алкап, ¹⁶ Иисустын будынын алдына көнкөрө жыгылып, Ого алкыш-быйанын жетирип турды. Ол самар кижичу болгон.

¹⁷ – Аруталганы он кижичу эмес беди? Арткан тогузы кайда? – деп, Иисус сурады. – ¹⁸ Кудайга алкыш-быйанын жетирерге, өскө укту бу кижиден башка, олордын бирүзи де келбеди бе? – дейле, ¹⁹ ого айтты: – Тур, бар. Бүдүп турганын сени аргадап алды.

Кудайдын Каандыгынын келери

²⁰ Кудайдын Каандыгы качан келер деп, фарисейлер сураарда, Иисус каруу жандырды:

– Кудайдын Каандыгы танылу келбес. ²¹ «Ол мында!» эмезе «Туку анда!» дешпес, ненин учун дезе Кудайдын Каандыгы – өзөк-көксигерде.

²² Үренчиктерине дезе айтты:

– Кижичу Уулынын ого жүк бир де күнин болзо көрөр күүнигер келер ой болор, же оны көрбөзигер. ²³ Слерге: «Ол мында!», «Туку анда!» – дешкилеер. Тап эдип, олордын кийнинен жүгүрбегер.

²⁴ Жалт эделе, тенгеринин бир учынан экинчи учына жетире жарыдып ийген жалкынды, Кижичу Уулы Бойынын күнинде андый

болор. ²⁵Je озо баштап Ол көп кыйналар, бу үйенинг улузы Онон јана тўжер учурлу. ²⁶Нойдын күндеринде болгондый, Кижиди Уулынын күндеринде андый ок болор: ²⁷Ной ковчегке кирердин киргенче, улус ичип-јип јаткан, кижиди алары алып, кижиге барары барып турган. Онон чайык чыгып, ончозы чөнгүп калган. ²⁸Лоттын күндеринде база андый ок болгон: улус ичкен-јиген, садышкан, аш салган, агаш тарыган, туралар туткан. ²⁹Je Лот Содомнон жүре берген күн тенгериден от ло күкүр жаап, ончозы кырылып калган. ³⁰Кижиди Уулы ачылар күн андый ок болор!

³¹Ол күн јабынчыда болгон кижиди, не-немези десе айылдын ичинде болгожын, онызын алайын деп түшпезин; кырада жүргени, бурулбазын! ³²Лоттын абакайын сананып жүрүгөр! ³³Јүрүмин чеберлейин дегени, онызын жылытар, жүрүмин жылытканы, онызын тындандырып алар. ³⁴Айдып турум слерге, ол түнде эки кижиди бир төжөктө јадар: бирүзин алып баргылаар, бирүзин десе артырып койгылаар; ³⁵эки үй кижиди кол теермен тартар: бирүзин алып баргылаар, бирүзин десе артырып койгылаар*.

³⁷Айдарда, үренчиктер Онон сурадылар:

– Бу кайда болор, Кайракан?

Иисус айтты:

– Сөөк јаткан јерге кан-кеределер јуулар.

18

Тул үй кижиде ле јаргычы керегинде

¹Јаантайын мүргүп, чөкбөйтөннин билгилеп жүрзин деп, Иисус ологорго укаа сөс айтты:

²– Бир калада јаргычы болгон. Ол Кудайдан да коркыбайтан, улустан да уйалбайтан. ³Бу ок калада бир тул үй кижиде болгон. Ол јаргычыга келип, «Мени өштүмнен корула» – деп, јайнап сурап туратан. ⁴Јаргычы узак ойгө јөпсинбей, онон бойында айдынган: «Мен Кудайдан коркыбас, улустан уйалбас та болзом, ⁵бу тул үй кижиде меге амыр бербей турганда, оны корулайын, мени түйметпезин, база келбезин».

* Кезик јебрен түрбектерде кожумак бар: ³⁶«Кырада эки кижиде жүрер: бирүзин алып баргылаар, бирүзин десе артырып койгылаар».

⁶ – Ак-чек эмес жаргычы нени айтканын уктыгар ба? – деп, Кайракан айтты. – ⁷ Кудай Бойына тўн-тўш жайнап турган талдалгандарын корулабас беди, оларды корулаарын саададып та турган болзо? ⁸ Айдып турум слерге: оларды саадабай корулаар. Же Кижини Уулы келеле, Ого бўдўп турганды жерден табар ба?

Фарисей ле албанчы керегинде

⁹ Бойлорын актузынып, өскөлөрүн жабыссынып турган кезик улуска десе Иисус укаа сөс айтты:

¹⁰ – Эки кижини мўргўўрге, Өргөөгө кирген: бирўзи фарисей, экинчиси десе – албанчы. ¹¹ Фарисей туруп, бойында мўргўген: «Э-э, Кудай! Мен өскө улустый тонокчы, кўжўрчи, балыр жўрўмдў эмесе бу албанчыдый эмес болгоныма, Сеге алкыш-быйан жетирип турум. ¹² Неделеде эки катап орозо тудуп, алганымнын онынчы ўлўўзин берип жадым». ¹³ Албанчы десе, ыраагында туруп, тегери өрө көрөргө дө тидинбей, же тожине согунып, айдынып турган: «Э-э, Кудай, меге, кинчектў кижиге, буурсак бол!»

¹⁴ Айдып турум слерге: фарисей эмес, бу кижини Кудайдын алдында көп акталып жанган. Бийиктединген кажы ла кижини – жабызадылар, жабызыдынганы – бийиктедилер.

Кудайдын Каандыгына кем кирер?

¹⁵ Кол тийгиссин деп, Иисуска кичў балдарды экелип турдылар. Ўренчиктери десе, мыны көрөлө, оларды жуутпай тургандар. ¹⁶ Же Иисус балдарды Бойына кычырып алып, айтты:

– Балдарды божодыгар, Меге келерге буудактабагар. Кудайдын Каандыгы мындылардыйы эди. ¹⁷ Чынын айдадым слерге: Кудайдын Каандыгын бала чылап алынбаган кижини ого кирбес.

¹⁸ – Быйанду Ўредўчи! Мөнкў жўрўмди энчиленерге, нени эдейин? – деп, бийлердин бирўзи Иисустан сурады.

¹⁹ Иисус ого айтты:

– Мени не быйанду дейдин? Кем де быйанду эмес, жангыс Кудай быйанду. ²⁰ *Чайдам болбо, кижини өлтўрбе, ууры этпе, төгўн керелебе, ада-эненди тооп жўр* деген жакылталарды билеринг.

²¹ Бий:

– Мыны ончозын жиит тужымнанг ала чек туткан эдим – деди.

²² Мыны угала, Иисус ого айтты:

– Сеге база бир неме жетпейт: не барынды садып ийип, түренилгерге үлөп бер. Ол тушта тенериде эржинелү болорун. Онон келип, Мени ээчий бар.

²³ Же байагы кижини мыны угала, кунуга берди: ол коркышту бай кижини болгон. ²⁴ Иисус онын кунуга бергенин көрөлө, айтты:

– Бай улуска Кудайдын Каандыгына кирерге кандый күч! ²⁵ Бай кижиге Кудайдын Каандыгына киреринен, төөгө ийне үйдинен өдөргө жеңил.

Мыны уккан улус айттылар:

²⁶ – Айдарда, кем аргаданар аргалу?

²⁷ – Улустун эдип болбозун Кудай эдер аргалу – деп, Ол каруу жандырды.

²⁸ Петр айтты:

– Бат, айлы-журтыбысты артырып, Сени ээчиген эдибис.

²⁹ Иисус олорго айтты:

– Чынын айдадым слерге: айлы-журтын, эмезе ада-энезин, эмезе ага-карындыгын, эмезе алган эжин, эмезе бала-барказын Кудайдын Каандыгына болуп артырала, ³⁰ бу чакта чик-жок көпти албаган кижини жок, келер чакта дезе, – мөңкү жүрүмди.

³¹ Он эки үренигин тангынан кычырып алып, олорго айтты:

– Бат, Иерусалимди өрө чыгып отурус. Кижини Уулы керегинде жарчылардын ончо бичилгени бүдөр. ³² Эйе, Оны кара жандуларга берип ийгилеер, электегилеер, базынгылаар, Ого түкүргилеер, ³³ Оны камчылагылаар, онон өлтүргилеп койор. Же үчинчи күнде Ол тирилер.

³⁴ Же олар мынанг нени де аайлабадылар. Бу сөстөр олорго туйук болгон, олар айдылганын ондобогондор.

Сокорды жасканы

³⁵ Иисус Иерихонго жууктап келерде, жол куйнунда бир сокор суранчыктап отурган. ³⁶ Жаныла көп улус өдүп жатканын угала, ол бу не атасы – деп сурады. ³⁷ Ого:

– Назаретте жерлү Иисус өдүп жат – дедилер.

³⁸ Айдарда, сокор:

– Давид уулы Иисус, меге буурса! – деп, кыйгыра берди.

³⁹ Ичкертинде базап бараткан улус оны унчуктырбаста, ол там ары кыйгырды:

– Давид уулы, меге буурса!

⁴⁰ Иисус токтой түжүп, «Оны Меге экелигер» – деди. Сокор Ого базып келерде,

⁴¹ – Сеге нени эдейин? Сеге не керек? – деп, онон сурады.

Ол айтты:

– Кайракан, көзим жарызын деп турум!

⁴² Иисус ого:

– Көзин жарызын! – деди. – Бүдүп турганын сени аргадап алды.

⁴³ Бу тарый көзи жарып, ол Кудайды мактап, Иисусты ээчий басты. Мыны көрөлө, ончо улус Кудайды мактадылар.

19

Иисус Закхей-эште

¹ Иисус Иерихонго кирип, онын ичиле базып бараткан. ² Бу калада Закхей деп кижиге журтаган. Ол албанчылардын бийи, бай кижиге болгон. ³ Иисусты кем болгонын көрөргө күүнзеп, же кыскачак сынду болуп, улус ажыра көрүп албай турган. ⁴ Айдарда, озолой жүгүрүп барала, жаныла өтсө, Оны көрөргө, смоква агашка чыгып алды. ⁵ Иисус ол жерге једип келеле, сан өрө көрүп, айтты:

– Закхей, капшай түш! Меге бүгүн сенин айлынга түжер керек.

⁶ Ол мендей түжүп, Оны айлында сүүнчилү уткыды. ⁷ Ончозы мыны көрөлө, Ол кинчектү кижинин айлына кирди деп, арбаныжып турдылар.

⁸ Закхей дезе туруп, Кайраканга айтты:

– Кайракан! Јөөжөмнинг кабортозын түренгилерге берейин, кемди күүреген болзом, төрт катап көп јандырып берейин.

⁹ Иисус айтты:

– Бүгүн бу айылга аргадаш келди: бу да кижиге Авраам уулы.

¹⁰ Кижиге Уулы дезе, јылыганды таап, аргадаарга келген.

¹¹ Мыны уккан улуска Ол укаа сөс айтты. Ол Иерусалимге јуук болгон, онын учун Кудайдын Каандыгы удабас једип келер деп, олар санангандар.

¹² Иисус:

– Каандык алып, кайра јанарга, укту-төстү бир кижиге ыраак ороонго атанып јаткан – деди. – ¹³ Он кулын алдырып алып, ологорго он мина акча берип, айткан: «Мен јанганчам, акчаны эбиртигер».

¹⁴ Жангыс жердин улузы оны көрбөс болгон, кийинен ары элчилер ийип, мынайда айттыргандар: «Ол бистин кааныбыс болзын деп турганыс жок».

¹⁵ Же ол кааннын ширеезин алала, жанып келген. Кем кандый кирелте алганын сурап угарга, мөнүн берген кулдарын бойына кычырзын деп жакарган. ¹⁶ Бирүзи келип, «Бийим, сенин мина акчан он мина экелди» — деген. ¹⁷ Ого айткан: «Жакшы, керсү кул! Аска бүдүмжилү болдын, он каламды башкар».

¹⁸ Экинчи кул келип, «Бийим, сенин мина акчан беш мина экелди» — деген. ¹⁹ «Сен де беш каламды башкар» — деп, ого айткан.

²⁰ Үчинчизи келип, айткан: «Бийим, сенин мина бу, оны арчуулга түүп, чеберлеп жүрдим. ²¹ Кату кижиде деп, сенен корккандым: салбаган немени алатан эдинг, үрендебеген немени кезетен эдинг». ²² Ого айткан: «Бойунгнын ок сөзигле сени жаргылаарым, жаман кул! Мени салбаган немени алатан, үрендебеген немени кезетен кату кижиде деп, сен билген эмейинг. ²³ Айдарда, мөнүнимди не керек эбиртпедин, мени келип, оны кирелтелү алзын деп?» ²⁴ Онон кожо жүрген улуска жакарган: «Онын миназын алыгар, он миналуга беригер!» ²⁵ «Бийибис, ондо тегин де он мина бар» — дешкендер. ²⁶ Олорго айткан: «Же мен слерге айдып турум: бардын барына берилер, жоктын не бары да айрылар. ²⁷ Мени каан болбозын деп жүрген өштүлеримди дезе, бери экелип, менин алдымда өлтүригер».

Иерусалимге киргени

²⁸ Мыны айдала, Иисус Иерусалимди өрө чыгып, онон ары барды. ²⁹ Елеон кырдын эдегинде турган Виффагия ла Вифанияга жууктап келерде, үренчиктердин экүзин ийип, ³⁰ айтты:

— Одоштой журтка барыгар. Ого кирип, бир де кижиде минбеген, буулап койгон эштектин кулунын көрүп ийеригер. Оны чечеле, бери экелигер. ³¹ Кем кижиде слерден: «Не керек чечип жадыгар?» — деп сураза, «Ол Кайраканга керек» — дегер.

³² Ийгендери барып, Онын айтканынча таап алдылар. ³³ Кулун эштекти чечкилеп жадарда, «Эштекти не керек чечип жадыгар?» — деп, ээлери сурады. ³⁴ Үренчиктер: «Ол Кайраканга керек» — дедилер. ³⁵ Кулун эштекти экелеле, кийимдерин онын белине арта салып, Иисусты ого миндирдилер. ³⁶ Жортып барадарда, улус кийимдерин жолго жайып турдылар.

³⁷ Ол Елеон кырды төмөн алган жолго жууктап келерде, ал-камык үренчиктер тын үнденип, сүүнижип, көргөн ончо кайкалдары учун Кудайды алкай бердилер:

³⁸ – Кайраканнын адынанг келип жаткан Каан алкышту! Тенгери-де энчү болзын, көк-тенериде турганга мак!

³⁹ Улустын ортозынанг кезик фарисейлер айттылар:

– Үредүчи, үренчиктеринди токтот.

⁴⁰ Же Ол каруу жандырды:

– Айдып турум слерге: олор унчукпай барза, таштар кыйгыры-жып чыгар.

⁴¹ Калага жууктап келеле, ого көрөлө ыйлап, ⁴² айтты:

– Э-э, энчү сеге нени экелерин ого жүк бу күнде билген болзон кайдат! Же оны бүгүн сенинг көзинг көрүп болбос. ⁴³ Сенин күнде-ринг једип, өштүлеринг сени эбире казыктар кадаар, курчап алар, ончо јанынанг кыстап келер. ⁴⁴ Кудай сеге келип жүрген өйди таны-баганынг учун сени жемирип, балдарынгы сенде кырып салгылаар, сенде таш үстине таш та артырбас.

Өргөөни арутаганы

⁴⁵ Иисус Өргөөгө киреле, садыжып турган улусты сүрүп, ⁴⁶ олор-го айдып турды:

– Бичилген сөс бар: *«Менин айлым улус мүргүйтен айыл болор»*. Слер дезе оны тонокчылардын уйазы эдип алдыгар!

⁴⁷ Ол күнүн сайын Өргөөдө үредер болды. Улу абыстар, бичикчилер ле калыктын башчылары Оны өлтүрер эбин бедиреп жүрдилер. ⁴⁸ Же мыны канайда эдерин билбей тургандар, ненин учун дезе улус ончозы Оны угуп, Онон айрылбас болгон.

20

Иисустын јангы

¹ Иисус Өргөөдө улусты үредип, Сүүнчилү Јар жарлап жүрген күндердин бирүзинде улу абыстар, бичикчилер јаандарла кожо базып келеле, ² Ого айттылар:

– Биске айт, мыны кандый јангла эдип турганынды, андый јангы Сеге кем бергенин.

³ Иисус олорго каруу жандырды:

– Мен де слерден бир неме сурап угайын, Меге айдыгар:
⁴Иоаннын крестеп жүргени тенериден болгон бо, эмезе кижилерден бе?

⁵Олор десе бойлоры ортодо табыштылар: «„Тенериден“ дегей эди, ол тушта: „Ого не керек бүтпедигер?“ – деер. ⁶„Кижилерден“ дезебис, ончо улус бисти ташла шыбалап өлтүрер, ненин учун десе Иоанн жарчы болгонуна бүткилеп жат». ⁷«Кайдан болгону билбездис» – дедилер. ⁸Иисус олорго айтты:

– Мыны кандый жанга эдип турганымды слерге Мен де айтпазым.

Жалданган ишчилер керегинде

⁹Онон Иисус улуска мындый укаа сөс айтты:

– Бир кижини виноград-агаш тарыйла, оны ишчилерге табыштырып, узакка атана берген. ¹⁰Бойынын өйинде виноградтын жиилегинен ого берзин деп, ишчилерге кулын ийген. Же олор ийген кулды токтопойло, как куру жандыргандар. ¹¹Виноград ээзи өскө кулын ийген, же онызын да токтопой, уятка түжүрөлө, база как куру жандыргандар. ¹²Үчүнчү кулын ийерде, оны шыркалап, сүрүп ийгендер. ¹³Айдарда, виноград ээзи айткан: «Эм канайдайын? Карузыган уулымды ийедим, айса болзо, олор онон уялар». ¹⁴Же ишчилер байагы уулды көрөлө, бойбойлоры ортодо шүүшкендер: «Адазынын энчизин алар уул бу. Оны өлтүрүп салалы, энчи бистийи болор». ¹⁵Уулды виноград-агаштын тыштына чыгара таштап, өлтүрүп койгондор. Виноград-агаштын ээзи эм олорды канайдар деп туругар? ¹⁶Келип, байагы ишчилерди өлтүрер, виноградты десе өскө улуска табыштырар.

Мыны угуп турган улус:

– Андый неме болбос! – дештилер.

¹⁷Иисус олорго чике көрүп, айтты:

– Айдарда, «*Тура тудачылар жектеп койгон таш булуңнын төзүндөгү таш болуп калды*» – деп бичилгени не болотон? ¹⁸Бу ташка жыгылган не ле кижини чачылар; таш кемнин үстине түшсө, оны былчып койор.

¹⁹Улу абыстар ла бичикчилер бу укаа сөстө олор керегинде айдылганын билип ийдилер. Иисусты каруулга алайын дейле, улустан коркыдылар.

Калан керегинде сурак

²⁰ Иисусты кетежип, Ого бир канча улус ийдилер. Олор ак-чек улус болуп көрүнүп, башчынын жаңына Оны табыштырып берерге, Онын сөзинен жик табар учурлу болгон. ²¹ Ийген улус барып, Ого айттылар:

– Үредүчи! Бис билерис, Сенин айткан сөзинг ле үредүүн чындык болгонун, улусты ылгаштырбай, Кудайдын жолына чын үредип турганынды. ²² Биске каганга калан төлбөргө жараар ба, эмезе жок по?

²³ Иисус олордын меке-сүмезин билип, айтты:

²⁴ – *Меге динарий акча көргүзигер: анда кемнин сүри ле ады?

Олор:

– Кагандыйы – дедилер.

²⁵ Ол айтты:

– Анайдарда, кагандыйын каганга беригер, Кудайдыйын – Кудайга.

²⁶ Улус алдында Онын сөзинен жик таап болбой, берген каруузына кайкажып, унчукпай тура калдылар.

Тирилиш керегинде сурак

²⁷ Өлгөндөр тирилбес дежетен бир кезик саддукейлер келип, Иисустан сурадылар:

²⁸ – Үредүчи! Моисей биске бичип берген эди, кемнин карындажы, үйлү бойы, бала жок өлгөжин, онын үйин карындажы алып, карындажынын угын улалтар учурлу деп. ²⁹ Жети карындаш кижиге болгон. Бирүзи кижиге алала, бала жок бойы жада калган. ³⁰⁻³¹ Үй кижини экинчи, үчинчи карындажы алган, анайып жетилези алып, бала артырбай, ончолоры жада калгандар. ³² Онон үй кижиге де жада калган. ³³ Эм, айдарда, тирилгежин, бу жети эрдин кажызынын үйи болор ол? Оны жетилези алган эдилер.

³⁴ Иисус олорго каруу жандырды:

– Бу чактын улузы кижиге алып, кижиге барып жадылар. ³⁵ Же өлөлө тирилерге, келер өйдө жүрерге жедип алган жарамык улус кижиге де албас, кижиге де барбас; ³⁶ өлүп те болбос, ангелдер чилеп жүрер. Олор Кудайдын балдары болгылаар – тиргискен балдар. ³⁷ Күйүп жалбыраган тайа-жыраа керегинде куучынында Моисей Кайраканды

* Кезик жебрен түрбектерде кожумак бар: «Мени не ченеп туругар?»

Авраамның Кудайы, Исаактың Кудайы ла Иаковтың Кудайы деп адап, өлгөн улус тирилер деп көргүскөн. ³⁸ Же Кудай — Ол өлгөндөрдүн Кудайы эмес, Ол эзен жүргендердин Кудайы. Кудайга ончо улус тирү.

³⁹ Кезик бичикчилер:

— Якшы айттын, Үредүчи! — дештилер.

⁴⁰ Иисустанг кем де, нени де сураарга тидинбеди.

Христос кем?

⁴¹ Иисус десе олорго айтты:

— Улус ненинг учун Христосты Давид уулы дешкилейт? ⁴² Са-рындар бичигинде Давид бойы мынайда айткан эмес беди:

«Кайракан Кайраканыма айткан:

⁴³ „*Өштүлеринди будыннын жанына салып бербейинчем, он жаныма отур*“».

⁴⁴ Анайдарда, Давид бойы Христосты Кайракан деп адап турганда, Ол канайып онын уулы болотон?

⁴⁵ Ончо улус угуп турарда, Ол үренчиктерине айтты:

⁴⁶ — Узун эдектү кеп кийип базып жүрерин сүүр бичикчилердий болбоско, бойыгарды тудуныгар. Олор тепсендерде уткыдарын, си-нагогаларда ичкери өдүп отуарын, той-жыргалда төрдө кыйын оту-рарын күүнзеп жадылар. ⁴⁷ Булар, тул үй улустын жөөжөзүн үптөп жип, улус көзүнче удаан мүргүп турган бойлоры, там буруга калар!

21

Тул үй кижининг сыйы

¹ Иисус көрзө, Өргөдөги акча-жөөжөнүн кайырчагына бай улус сый салгылап турды. ² Анайда ок оноор эки оок жес акча тўжүрип ийген тул үй кижини көрөлө, ³ Ол айтты:

— Чынын айдадым слерге: бу жокту тул үй кижини ончозынан көп салды. ⁴ Сый эдип, ончолоры артыкташканын салган, ол десе, ан-дый жокту бойы, жүрерге керектү калганчызын салган.

Христостың келетени керегинде

⁵ Кезик үренчиктер Өргөөни туткан кеен-жараш таштар, Оны кееркеткен баалу-чуулу сыйлар керегинде эрмектешип турарда, Иисус айтты:

⁶ – Слердин мында көрүп турганыгардан таш үстине таш артпас күндөр келер. Ончозы жемирилип-сайалар.

⁷ – Үредүчи, бу качан болор? – деп, Онон сурадылар. – Мынын темдеги кандый болор?

⁸ Ол айтты:

– Чеберленигер, бойыгарды аскырбагар. Көп улус Менин адымды аданган келер, «Мен – Христос!» эмезе: «Өй жуук!» – деер. Олорды ээчий барбагар! ⁹ Жуу-чак ла түймеендер керегинде угар болзогор, чочыбагар: бу озо болор учурлу, же учы ол тарый болбос.

¹⁰ Иисус онон айтты:

– Калык калыкка, каандык каандыкка удурла туруп чыгар. ¹¹ Алыстап тын жерсилкиништер, ачана-торо, оору-жобол, коркымчылу немелер болор, тенериден улу билдилер көрүнер. ¹² Же озо баштап Менин адым учун слерди истежип тудар, сүрер, синагогаларга апарып жаргылаар, түрмелеп койор, каандардын, бийлердин алдына апарып тургускылаар. ¹³ Олорго кере эдип, слерле андый болор. ¹⁴ Жүрегерге салып алыгар: бойыбысты корулап, нени айдарыбыс деп, күн-эртеде шүүбегер. ¹⁵ Мен слерге айдатан сөс лө ойгорлык берерим. Өштүлеригердин бирүзи де ого удурлажып та, удурла сөс тө айдып болбос. ¹⁶ Слерди керек десе ада-энелеригер, ага-карындаштарыгар, төрөөндөригер, нажыларыгар өштүлерге берип ийер, кезигерди десе өлтүрүп койор. ¹⁷ Слерди Менин адым учун ончолоры жаман көрөр. ¹⁸ Же бажыгардан кыл да жылыып калбас. ¹⁹ Чыдамкай болуп, жүрүмигерди аргадап алыгар. ²⁰ Иерусалимди черү курчап алганын көрөр болзогор, онын ээн калар өйи жууктап келди деп билигер. ²¹ Ол тужында Иудейде жүргендер кырларга качсын, Иерусалимде жүргендер онон чыгып барзын, онын тыштында жүргендер ого кирбезин, ²² ненин учун десе бу күндөр бичилгени ончозы бүтсин деп, кезедетен күндөр болор. ²³ Ол күндөрдө барлуларга, бала эмискендерге ачу-корон! Жердин үстине улу түбек түжер, бу калыкка Кудай чукулданар. ²⁴ Кезиги кылыш мизинен өлгүлеер, кезигин өскө калыктарга олжого апаргылаар. Кара жандулар, бойынын өйи түгенгенче, Иерусалимди будыла тепсегилеер. ²⁵ Күнде, айда, жылдыстарда билдилер болор, талай күүлеп, толкулар шуултынан жердеги калыктар түймөп, алан кайкап калган жүрер. ²⁶ Жерге келип жатканды сакып, онон коркып, өлгүлеер, ненин учун десе тенеринин күчтери косколор. ²⁷ Ол тушта *тенеринин булудында улу күчтүлө макту келип жаткан Кижин Уулын* көргүлеп ийер. ²⁸ Мынын

ончозы бүдүп баштаза, сыныгарды түзедигер, бажыгарды көдүригер, — жайымыгар жууктап келеткени ол болор — дейле, ²⁹ Иисус ологро укаа сөс айтты: — Смоквага ла ончо агаштарга көрүгер: ³⁰ бүрлене бергенде, мыны көрүп, жай жууктап келди деп, бойыгар билип жадыгар. ³¹ Анайып ок слер де: мынын ончозы бүдүп турганын көрөр болзогор, Кудайдын Каандыгы жуук деп билигер. ³² Чынын айдадым слерге: мынын ончозы бу үйе баргалакта болор.

³³ Тенгери ле жер жастыгар, же Менин сөстөрүм жастыкпас! ³⁴⁻³⁵ Бойыгарды тудуныгар, жүрегери калагы ла эзирик болоры, жадын-жүрүмнин сурактары олжолоп жоботпозын. Онон башка ол күн жер-үстинде жаткандардын ончозына сакыбаган жанынан келер, ологро тузак ошкоч болор. ³⁶ Келип жаткан ончо түбектен кыйып өдөргө, Кижин Уулынын алдына турарга, жаантайын сергек болуп, мүргүп жүрүгер.

³⁷ Иисус түште Өргөдө үрөткөн, түндери дезе чыгып, Елеон кырда өткүрип турган. ³⁸ Улус Оны угарга, эртен турадан ала Өргөдө келип тургандар.

22

Иуданын садынганы

¹ Ачыбаган калаш жийтен, Пасха дейтен байрам жууктап келеткен. ² Улу абыстар ла бичикчилер Иисусты тудуп өлтүрер эбин бедиреп, же калыктан коркып тургандар.

³ Же бат, он экүнин бирүзи Иуда Искариоттын өзөк-буурына сатана кирди. ⁴ Ол улу абыстарга, бийлерге барып, Иисусты ологро канайда садып ийерин эрмектешти. ⁵ Олор сүүнип, ого акча берер болдылар. ⁶ Иуда жөпсинип, улус жок тушта Иисусты ологро садып ийетен эптү учурал бедиреп жүрди.

Пасханын ажын жигени

⁷ Ачыбаган калаш жийтен байрамнын күни једип келди. Бу күнде пасханын кураанын сойотон болгон. ⁸ Иисус Петр ла Иоанды ийип, — Барып, биске пасханын ажын јиирге белетегер — деди.

⁹ — Бисти кайда белетезин деп турун? — ологро сурадылар.

¹⁰ Иисус ологро айтты:

— Бат, калага кирип јатсагар, слерге суулу јыракы апараткан кижин туштаар. Онын кирер айлына јетире оны ээчий барыгар.

¹¹ Айыл ээзине айдыгар: «Ўренчиктеримле кожо пасха жийтен кып кажызы – деп, Ўредүчи сурап жат». ¹² Ол слерге жунадып койгон ўстиндеги телкем кыпты көргүзер. Анда белетегер.

¹³ Олор барып, Онын айтканынча таап алып, пасханы белетеп койдылар.

¹⁴ Ўй једип келерде, Ол кыйын отурды, Оныла кожо апостолдор.

¹⁵ Иисус олорго айтты:

– Кыйналарымнан озо бу пасханы слерле кожо жиирге тын санаган эдим! ¹⁶ Айдып турум слерге: бу пасха Кудайдын Каандыгында болгончо, Мен онон база жибезим.

¹⁷ Айак алып, алкыш јетиреле, айтты:

– Мыны алып, бойыгар ортодо ичип, эбиртигер. ¹⁸ Айдып турум слерге: Кудайдын Каандыгы келбейинче, виноград жиилегинен база ичпезим.

¹⁹ Калаш алып, алкыш јетирди, сындырала, олорго берип, айтты:

– Бу – слер учун берилип јаткан Менин эди-каным. Мени эске алынып, анайда эдип јүрүгер.

²⁰ Қурсак јиген кийинде айакты база анайда берип, айтты:

– Бу айак – слер учун төгүлип турган Менин канымдагы јангы кереес. ²¹ Је бат, Мени садып турганнын колы Менийиле кожо столдо. ²² Андый да болзо, Кижиди Уулы темдектеп койгон јолло барып жат. Је Оны садып јатканга ачу-корон!

²³ Олор бой-бойларынан суража бердилер:

– Бистинге кемибис оны эдер?

²⁴ Онон сөс блаашкылап, «Кемибис улу-јаан деп бодолор?» – дештилер. ²⁵ Је Иисус олорго айтты:

– Кара јандулардын каандары калыгын бийлейдилер, башчылары дезе бойлорын быян јетиреечилер дейдилер. ²⁶ Је ортогордо андый неме болбозын! Кемигер улу-јаан, кичүдий болзын, кемигер јамылу, јалчыдый болзын. ²⁷ Кемизиди јаан: кыйын отурганы ба, эмезе јалчы ба? Кыйын отурганы эмес пе? Мен дезе ортогордо – јалчыдый!

²⁸ Мениле кожо ончо ченелтелерди өттигер. ²⁹ Адам Меге кереестегени чилеп, Мен де слерге Каандык кереестеп турум. ³⁰ Менин Каандыгымда Менин ажу-тузумды ичип-јиригер, Израильдин он эки угын јаргылаарга, ширеелерге отурып аларыгар.

³¹ Кайракан онон айтты:

– Симон, Симон! Бат, сатана слерди буудай чылап сееп койсын деп сураган. ³² Је Мен бүдүп турганын јылыбазын деп, сен

учун мўргүдим. Меге ойто келзен, карындаштарыннын бүдүп турганын тыныт.

³³Петр:

– Кайракан! – деди. – Сениле кожо мен түрмеге де отуарга, өлөргө дө белен!

³⁴Же Иисус:

– Айдып турум сеге, Петр: бүгүн пөтүк эткелекте, Мени билбем деп айдып, Менен үч катап жана түжерин – дейле, ³⁵олорго айтты: – Мен слерди таар да, акча да, өдүк те жок ийеримде, немеден тутадыгар ба?

Олор:

– Неден де тутабадыс – дедилер.

³⁶Айдарда, Ол айтты:

– Же эмди таарлу кижини онызын алзын, акчазын да алзын. Кемде жок болзо, кийимин садып ийип, кылыш садып алзын. ³⁷Айдып турум слерге: *«Оны жазык эткендердин тоозына коштылар»* деп, Мен керегинде бичилгени бүдөр учурлу. Эйе, Мен керегинде бичилгени ончозы бүдүп, учына једип барадыры.

³⁸Олор: «Кайракан, бат мында эки кылыш» – деерде, Ол: «Једер» – деди.

Елеон кырга мўргүгени

³⁹Иисус чыгып, Бойыннын јангында Елеон кырга барды. Ұренчиктери де Оны ээчий бардылар. ⁴⁰Једер јерге једип, Иисус ологорго айтты:

– Ченелтеге кирбеске, мўргүгер!

⁴¹Бойы дезе, таш мергези кире ырайла, чөгөдөп, мўргүй берди:

⁴²– Ада! Күүнин бар болзо, бу аякты Менен јастыктыр. Андый да болзо, Менин табымча болбозын, је Сенийинче болгой!

⁴³Тенгериден Ого ангел көрүнип, тын-санаазын сергидип турды. ⁴⁴Ол тартыжуда болуп, там кичеенип мўргүди. Онын тери јерге тамчылаган кан ошкош болды.

⁴⁵Мўргүп божойло, ұренчиктерине келип, олордын кунуккан бойлоры уйуктап јаткандарын көрди.

⁴⁶– Не уйуктап јадыгар? – деп, Иисус олордон сурады. – Туруп, ченелтеге кирбеске, мўргүгер!

Иисусты каруулга алганы

⁴⁷ Иисус мынайда айдып турганча, көп улус көрүнүп келди. Он экүнинг бирүзи, Иуда дейтени, оморды озолоп келип жатты. Иисусты окшоп ийерге, Ого жууктай басты. ⁴⁸ Иисус ого айтты:

– Иуда! Кижн Уулын окшошло садып турун ба?

⁴⁹ Ұренчиктер керектин аайын көрүп, айттылар:

– Кайракан, кылышла чабалы ба?

⁵⁰ Омордын бирүзи кылыжыла улу абыстын кулына жангып, он кулагын кезе чапты. ⁵¹ Иисус: «Болор, токтогор!» – дейле, кулдын кулагына колыла тийип, жазып ийди. ⁵² Оны тударга келген улу абыстарга, Өргөөнин каруулынын бийлерине ле жандарга дезе мынайда айтты:

– Тонокчыны тудайын дегендий, Мени тудуп аларга кылыштула казыкту келдигер. ⁵³ Күнүн сайын слерле кожо Өргөөдө болуп жүрдим, слер Меге тийбедигер. Же эмди – слердин өйигер ле карачкынын жангы.

⁵⁴ Оны тудуп алып, улу абыс-эшке экелдилер. Петр дезе ээчиде ыраагыла барган. ⁵⁵ Омор күрентиктин ортозына от салып, кожо отура берерде, Петр база омордын ортозына отурып алды.

⁵⁶ Бир жалчы үй кижн онын от жанында отурганын көрүп, лаптап аыктайла, айтты:

– Бу да кижн Оныла кожо жүрген.

⁵⁷ Же ол Онон жана тўжўп:

– Мен Оны билбезим, үй кижн – деди.

⁵⁸ Бир эмеш болордо, база бирүзи оны көрүп, «Сен де оморды-йы» – деди. Же Петр бу кижиге жок – деди.

⁵⁹ Бир саат кире өйдин бажында база кандый да кижн бүдүмжилү айда берди:

– Бу да кижн Оныла кожо болгоны чын. Ол Галилейдин кижн-зи эмей.

⁶⁰ Же Петр байагы кижиге:

– Нени айдып турун болбогой, билбезим – деди.

Бу тарый, ол айдып турганча, пөтүк этти. ⁶¹ Кайракан кайра баштанып, Петр жаар көрди. «Пөтүк эткелекте, Менен үч катап жана тўжерин» – деп, Кайраканнын ого айтканын Петр эске алды.

⁶² Күрентиктен чыгала, өксөп ыйлады.

⁶³ Иисусты тудуп турган улус Оны базынып, согуп, ⁶⁴ көзин тагып, сурап турдылар:

– Јарчы болуп танып, айт, Сени кем сокты?

⁶⁵Ого өскө дө көп жаман сөстөр айттылар.

⁶⁶Түш боло берерде, калыктын жаандары, улу абыстар, бичикчилер жуулыжып, Оны бойлорынын оток-күреезине алып келдилер.

⁶⁷– Сен Христос болзон, биске айт – деп, олор сурадылар.

Ол дезе каруу жандырды:

– Слерге айтсам, бүтпезигер, ⁶⁸суразам, каруузын айтпазыгар.

⁶⁹Эмдиден ала *Кижиге Уулы күчтү Кудайдын он жанында отурар.*

⁷⁰– Анайдарда, Сен – Кудайдын Уулы ба? – деп, ончолоры сурады.

Ол каруу жандырды:

– Мен деп, слер айтпай кайттыгар.

⁷¹Олор:

– Биске база кандый кере керек? – дештилер. – Бис мыны бойыбыс Онын Бойынан уктыбыс.

23

Иисус Пилаттын ла Иродтын алдында

¹Онон ончолоры өрө туруп, Иисусты Пилатка алып барала, ²бурулай бердилер:

– Бу кижиге бистинг калыктын күүн-санаазын булгап, каганга калан төлөөргө буудактап, Бойын Христос Каан деп аданып жат.

³– Сен иудейлердин Кааны ба? – деп, Пилат Онон сураарда, Ол каруу жандырып,

– Сен айдып турун – деди.

⁴Пилат улу абыстарга ла калыкка айтты:

– Бу кижиден бир де буру таппай турум.

⁵Же олор жана баспай, айдып турдылар:

– Ол Иудей ичинде үредип, улусты түймедип жат. Галилейде баштаган эди, эмди бери келгени бу.

⁶Пилат Галилей дегенин угала, «Бу Галилейдин кижизи бе?» – деп сурады. ⁷Ол Иродтын жеринен деп билеле, Оны Иродко ийди. Ирод бу күндерде Иерусалимде ок болгон.

⁸Иисусты көрөлө, Ирод сүрекей сүүнди: Оны узактан бери көрөйин деп жүрген. Ол Иисус керегинде көп уккан, Онын кандый бир

кайкалын көрөр болорым ба деп, иженип турган. ⁹Ол Иисуска көп сурактар берди, же бирүзине де каруу албады. ¹⁰Улу абыстар ла бичикчилер туруп, Оны тынгыда бурулап турдылар. ¹¹Ирод дезе бойынын жуучылдарыла Оны базынып ла электеп, Ого жарык кеп катанчыктайла, Пилатка кайра ийди. ¹²Мынан озо өштөжип жүрген Пилат ла Ирод ол күннен ала наҗылажып алдылар.

¹³Пилат дезе, улу абыстарды, бийлерди ле улусты жууила, ¹⁴олорго айтты:

– Улусты булгап јат деп, бу кижини меге экелдигер. Је бат, слердин көзигерче шинжүлеп, бурулап айткан сөстөригерди керелеген немени бу кижиден таппадым. ¹⁵Ирод то Онон буру таппай, биске кайра ийген. Айдарда, Ол өлүмге тургадый неме этпеген. ¹⁶Мен Оны кезеделе, божодып ийерим*.

¹⁸Је ончозы кыйгырыжа берди:

– Ол олзин! Биске Варавваны божот!

¹⁹Варавва дезе калада түймеен болгоны ла кижиде олгөни учун түрмелеткен.

²⁰Пилат Иисусты божодып ийерге, улуска катап баштанды.

²¹Је озор:

– Оны керип кой! Керип кой! – деп, кыйгырыжып турдылар.

Пилат озорго үчинчи катап айтты:

²²– Ол не јаман эткен? Мен Оны өлтүрер буру таппадым. Анайдарда, кезеделе, божодып ийедим.

²³Је озор Оны кере тартсын деп некеп, там ла там тынгыда кыйгырыжып турдылар. ²⁴Пилат озордын некелтезин бүдүрер деп шүүди. ²⁵Түймеен болгоны ла кижиде олгөни учун түрмеде отурганды озордын сураганынча божодып, Иисусты дезе озордын табына берип ийди.

Керигени

²⁶Онон Иисусты алып бардылар. Кырада жүреле јанып келеткен Киринейдин Симон деп кижизин тудала, Иисустын кийнинен апарзын деп, керү агашты ого жүктендирип бердилер.

²⁷Иисусты ээчий ал-түмен улус, база ыйлашкан-сыкташкан үй улус барып јаттылар. ²⁸Ол дезе, булар јаар бурулып, айтты:

* Кезик јебрен түрбектерде 17-чи үлгер бар: «Пилат байрам күнге кижендүлердин бирүзин озорго божодор учурлу болгон».

– Иерусалим кыстары, Мен учун ыйлашпагар. Онын ордына бойыгар, бала-баркагар учун ыйлажыгар. ²⁹ «Бала таппастар, бала таппагандар, эмчегин эмиспегендер кежиктү!» деп айдар күндөр једип келедири. ³⁰ Ол тушта кырларга: «Ўстибиске антарылыгар!» – деп, төн-кырландарга: «Бисти көмүп салыгар!» – деп, айдып тура бергилеер. ³¹ Јажарып турган агашка анайда эдип турганда, кургак агашла не болор?

³² Оныла кожо кыйнап өлтүрерге эки тонокчыны апаргандар. ³³ Куу-Баш деген јерге келеле, Оны ла эки тонокчыны бирүзин онг, өскөзин сол јанына керип койдылар.

³⁴ Иисус дезе айтты:

– Ада! Олордын јаманын таштап кой. Олор нени эдип тургандарын билбей јадылар.

Шеребей чачып, Онын кийимин бойлары ортодо үлежип алдылар. ³⁵ Улус көрүп турган. Олорло кожо бийлер де шоодып, айдып тургандар:

– Өскө улусты аргадап жүрген эди, Ол Христос, Кудайдын талдап алганы болзо, Бойын Бойы аргадап алзын!

³⁶ Јуучылдар Оны база шоодып, базып келеле, уксус туттуруп,

³⁷ – Сен иудейлердин Кааны болзон, Бойынды Бойын аргадап ал! – дежип тургандар.

³⁸ Онын үсти орто «Бу – иудейлердин Кааны» деп грек, рим ле еврей сөстөрлү бичик илдилер. ³⁹ Керидип койгон тонокчылардын бирүзи Оны јамандап, айдып турды:

– Сен Христос болзонг, Бойынды, бисти де аргада!

⁴⁰ Экинчизи оны токтодып,

– Сен, анайып ок јаргылаткан бойын, Кудайдан коркыбайдын ба? ⁴¹ Бисти чын јаргылаган, эткен керектериске турарын алып јадыбыс. Ол дезе бир де јаманды этпеген – дейле, ⁴² Иисуска айтты: – Каандыгынга келзенг, мени эске ал, Иисус!

⁴³ Иисус ого айтты:

– Чынын айдадым сеге: бүгүн ок Мениле кожо райда болорын.

⁴⁴ Тал-түш кирезинде түштин үч саадына јетире ончо јерге карачкы түшкен: ⁴⁵ күн јоголо берген. Өргөдөги көжөгө ортозыла эки јара үзүле берген. ⁴⁶ Иисус тын үнденип,

– Ада! Сенин колына тынымды берип турум! – дейле, тыны кыйыла берди.

⁴⁷ Јүс бажы мыны көрөлө, Кудайды алкап, айтты:

– Бу кижичындаптан акту болгон!

⁴⁸Көрүгө жуулган улус не болгонын көрөлө, төштөрине согунып, жангылап турды. ⁴⁹Иисусты билген ончо улус, база Оны ээчий Галилейден келген үй улус ыраагынан көрүп тургандар.

Иисустын мөнкүзүн көдүргени

⁵⁰⁻⁵¹Иудей калазы Аримафейден Иосиф деп кижичындаптан болгон. Ол, Кудайдын Каандыгын сакып жүрген керсү ле ак-чек кижичындаптан бойы, оток-күрееге кирип те турган болзо, онын жобин жаратпайтан. ⁵²Же бат, Пилатка келеле, Иисустын сөөгин сурады. ⁵³Сөөкти түжүреле, кеден бөскө ороп, жылым кайада ойгон сөөк салар жерге апарып, салып койды. Анда кемнин де сөөги салылгалак болгон.

⁵⁴Пятница күн болгон, суббот күн келип жаткан. ⁵⁵Галилейден Иисула кожо келген үй улус Иосифтин кийнинен ок барып, Онын сөөги кайда, канайып салылганын көрүп турдылар. ⁵⁶Жанып келеле, жараш жытту май ла сүркүш белетеп, жакылтабыла суббот күнде амырадылар.

24

Тирилгени

¹Неделенин баштапкы күнинде эрте таңда, белетеп алган жараш жытту немелерин алганча, үй улус сөөк салган жерге келдилер. ²Же онын тажы антарылып калган жатты. ³Ичине киреле, Иисус Кайраканнын сөөгин таппадылар. ⁴Кайкап калган тургулаарда, кенетийин олардын алдына мызылдууш кийимдү эки эр тура түшти. ⁵Олор коркыганына жабыс энчейип ийерде, эрлер айттылар:

– Тирү кижини өлгөн улустын ортозынан не бедиреп туругар? ⁶Ол мында жок, тирилип калган. Туку Галилейде жүрерде, слерге Ол нени айтканын эске алынып ийзегер: ⁷«Кижичындаптан Уулы кинчектүлөрдүн колына берилип, кере тартылар, үчинчи күнде дезе, тирилер».

⁸Онын айткан сөстөри санааларына кирип келди. ⁹Сөөк салган жерден бурулып, он бирге ле өскөлөрүнүн ончозына тил жетирдилер. ¹⁰Олор Магдалина Мария, Иоанна, Иаковтын энези

Мария болгондор. Олорло кожо болгон өскө дө үй улус апостолдорго анайып ла айдып турдылар. ¹¹ Үй улуска кемизи де бүтпеди, мыны сананып тапкан неме дештилер. ¹² Же Петр туруп, сөөк салган жер жаар жүгүрди. Онын ичине карап, сөөкти оройтон кеден бөстөн өскө неме көрбөди. Не болгонын бойында кайкап, жанып ийди.

Эммаус жаар жолдо

¹³ Ол ло күн үрөнчиктердин экүзи Иерусалимнен он беристе киреде турган Эммаус деп журт жаар барадып, ¹⁴ не болгонын ончозын эрмектежип тургандар. ¹⁵ Олор эрмектежип, бойлоры ортодо шүүшкилеп турарда, Иисус Бойы жууктап келип, кожо базып ийди. ¹⁶ Же олордын көстөри бөктүдий болуп, Оны таныбадылар.

¹⁷ – Жолдо нени шүүжип барадыгар? – деп, Иисус олордон сурады.

Олор токтой түштилер, чырайлары бүркүк болгон. ¹⁸ Олордын бирүзи, Клеопа дегени, айтты:

– Бу күндерде Иерусалимде не болгонын ого келген улустан жагыс сен билбес болдың ба?

¹⁹ – Анда не болгон? – деп, Ол сурады.

Олор айттылар:

– Бис Назаретте жерлү Иисула не болгонын айдадыс. Ол Кудайдын да, ончо улустын да алдында сөстө лө керекте күчтүзүн көргүскен жарчы болгон. ²⁰ Же улу абыстарыс ла башчыларыс Оны өлтүрер эдип жаргылайла, керип койгондор. ²¹ Израильди жайымдаары Ол деп, иженген эдибис. Же бат, бу керектин болгоны үчинчи күн барып жат. ²² Бир кезик үй улузыс бисти кайкатты. Олор эрте танда сөөк салган жерге барала, ²³ Онын сөөгин таппай, биске келип, айткандар: «Биске ангелдер көрүнди, Оны тирү дешти». ²⁴ Айдарда, бистин улустын кезиги сөөк салган жерге барып көрөрдө, үй улустын айтканы чын болуп калган, же Онын Бойын көрбөгөндөр.

²⁵ Иисус олорго айтты:

– Э-э, сананбастар, жарчылар айткан сөстөргө бүдерге, оны жүрегерле ондоорго бачымдабайдыгар. ²⁶ Бойынын магына жедерге, Христос бу ончо шыраны өтпөс учурлу болгон бо?

²⁷ Моисейден ле ончо жарчылардан баштайла, Ол Бойы керегинде Чийимде айдылганын жартады.

²⁸ Олор Эммаус журтка жууктап келерде, Иисус оноң ары бараачын болды. ²⁹ Же үренчиктер Оны токтодып,

– Эңир кирип барадыры, бисле кожо артып кал – деп, сурап турдылар.

Ол үйге кирип, олорло кожо артып калды.

³⁰ Олорло кожо кыйын отуруп, калашты алып алкады, сындырала, үренчиктерге берди. ³¹ Олордын көстөри ачылып, Оны танып ийдилер. Же Ол үренчиктерине көрүнбес боло берди.

³² Олор бой-бойларына айдыштылар:

– Жолдо Ол бисле эрмектежип, Чийимди жартаарда, көксибисте жүректерис күйбеген беде?

³³ Олор бу бойынча туруп, Иерусалимге бурулдылар. Анда он бир апостолды ла олорло кожо жүргендерди таап алдылар. ³⁴ Үренчиктер айттылар:

– Кайраканның тирилгени чын, Ол Симонго көрүнгөн.

³⁵ Оноң байагы эки үренчик жолдо не болгонын, калаш сындырып жадарда, Оны канайда таныганын айттылар.

Тирилген Иисустың көрүнгени

³⁶ Олор мынайда айдып турганча, Иисус Бойы олордын ортозына тура түжүп,

– Слерге амыр болзын! – деди.

³⁷ Олор сүне көрүп турус дежип, куйка баштары жирирей берди.

³⁸ – Не түймей бердигер, жүректеригер ненин учун эренгистелишле толо? – деп, Ол сурады. – ³⁹ Менин колыма, Менин будыма көрүгер: бу Мен Бойым эдим. Мени тудуп-сыймап көрүгер: сүнеде эт-кан да, сөөк тө жок, Менде дезе бар болгонын көрүп туругар.

⁴⁰ Мынайда айдала, олорго колы-будын көргүсти. ⁴¹ Олор сүүнгенине бүдүп болбой, кайкажып турарда, Ол:

– Мында слерде жиир курсак бар ба? – деди.

⁴² Олор каарып койгон балык алып бердилер. ⁴³ Балыкты алып, олордын алдында жиди. ⁴⁴ Оноң айтты:

– Моисейдин Јасагында, жарчылардын чийиминде, сарындарда Мен керегинде айдылганы ончозы бүдер учурлу деп, слерле кожо жүрген тужымда айдып туратаным бу.

⁴⁵ Иисус олорго Чийимдерди ондоор сагыш ачып, ⁴⁶ айтты:

– Бичилгенинче, Христос кыйналар ла үчинчи күнде тирилер;

⁴⁷ Иерусалимнен баштайла, ончо калыктарда кинчектер ташталсын

деп, Кудайга баштанары Онын адында жарлалар. ⁴⁸Слер дезе мынын керечилери. ⁴⁹Адамнын берер болгонын слерге ийерим. Слер дезе, өрөртинен күч алганчагар, бу калада жүрүгөр.

⁵⁰Ўренчиктерин каладан алып чыгып, Вифанияга жеделе, колдорын сан өрө эдип, оморды алкады. ⁵¹Алкап туруп, омордон айрылып, теңериге кодүрилип баштады. ⁵²Ўренчиктер Ого бажырып, сүүнчизин бадырып болбой, Иерусалимге жанып келдилер. ⁵³Кудайды алкап, жаантайын Öргөдө болуп жүрдилер*.

* Кезик жебрен түрбектер «Аминь» деп сөслө түгенет.